

2016•2017
FACULTEIT BEDRIJFSECONOMISCHE WETENSCHAPPEN
master in de toegepaste economische wetenschappen

Masterproef
Basisinkomen: utopie of oplossing?

Promotor :
dr. Tom VANDERSTEEGEN

Sara Ait-Oumzil
Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste economische wetenschappen

2016•2017
FACULTEIT BEDRIJFSECONOMISCHE
WETENSCHAPPEN
master in de toegepaste economische wetenschappen

Masterproef

Basisinkomen: utopie of oplossing?

Promotor :
dr. Tom VANDERSTEEGEN

Sara Ait-Oumzil
Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste economische wetenschappen

Woord vooraf

Deze masterproef vormt het slotstuk van mijn opleiding Toegepaste Economische Wetenschappen, optie Beleidsmanagement, aan de Universiteit Hasselt. Het behandelt een zeer boeiend onderwerp waar ik me de afgelopen maanden graag mee bezig heb gehouden.

Mijn eerste woord van dank gaat uiteraard naar mijn promotor Tom Vandersteegen. Zijn nuttige feedback heeft me erg geholpen om de kwaliteit van deze thesis steeds te verbeteren. Ook waardeer ik het erg dat ik wanneer nodig steeds met hem kon redeneren over het basisinkomen. Dit heeft me erg geholpen bij het ontwikkelen van mijn uiteindelijke visie op het eindresultaat.

Vervolgens wil ik mijn moeder en medestudenten bedanken voor de mentale steun. Ook bedank ik mijn grootouders voor hun eeuwige geloof in mijn kunnen. Zonder al deze mensen was het afronden van deze vierjarige opleiding allesbehalve vanzelfsprekend geweest.

Houthalen, mei 2017

Sara Ait-Oumzil

"At some point we will get to where the cost of not doing basic income is greater than the cost of doing it." – Martin Ford

Samenvatting

De sociale zekerheid in België is geen feilloos systeem. Het is gebaseerd op goede ideologieën, maar heeft zich gevormd tot een erg complex systeem met vele regels en uitzonderingen. Dit tast enkele belangrijke aspecten aan zoals de efficiëntie en de effectiviteit. Ook de duurzaamheid oftewel de houdbaarheid van dit systeem op de lange termijn is geen zeker gegeven meer. Dit zorgt ervoor dat men zich kan afvragen of het hele systeem niet anders georganiseerd kan worden. Zonder de oorspronkelijk ideologieën uit het oog te verliezen, kan er op zoek gegaan worden naar manieren om het apparaat over een andere boeg te gooien. Een van die manieren is het invoeren van een individueel onvoorwaardelijk basisinkomen. Daar er in het verleden nog geen effectief onderzoek naar gedaan is, is het passend om dit onconventioneel alternatief wat concreter te maken voor België.

In hoofdstuk 1 wordt meer ingegaan op de problematieken die zich voordoen in de huidige sociale zekerheid. Ook worden de deelvragen meegedeeld die de richting van de thesis bepalen, zijnde:

- Wat is een basisinkomen?
- Wat is de situatie omtrent het basisinkomen in België?
- Wat kunnen we leren uit buitenlandse ervaringen met het basisinkomen?
- Welk basisinkomen ligt binnen de mogelijkheden van de overheid?
- Wat verandert er voor mensen die leven van sociale uitkeringen indien zij een basisinkomen in de plaats krijgen?

In het tweede hoofdstuk wordt duidelijk gemaakt wat het basisinkomen nu precies is. Het blijkt een idee te zijn dat al eeuwen oud is. Vervolgens wordt er een overzicht gegeven van alle voordelen die een basisinkomen met zich meebrengt. Financiële zekerheid en stabiliteit hebben voornamelijk veel gezondheidsvoordelen als gevolg, denk aan verminderde stress en burn-outs. Omdat het systeem van een basisinkomen uiterst simpel en transparant is, zal ook de sociale fraude uitgeschakeld worden waar men in de sociale zekerheid mee gekweld wordt. Verder wordt er ook stilgestaan bij de nadelen van het basisinkomen. Hoewel het er relatief weinig zijn ten opzichte van de voordelen, zijn het geen onbelangrijke problemen. Het gaat dan vooral over de betaalbaarheid en het mogelijk aantrekken van immigranten.

Hoofdstuk 3 behandelt de tweede deelvraag door ons land onder de loep te nemen. De standpunten van enkele politieke partijen worden weergegeven alsook de initiatieven pro basisinkomen zoals BIEN, het Europees burgerinitiatief en het Belgisch Netwerk voor het Basisinkomen. In 2014 werd er een reportage uitgezonden op Canvas in het programma Panorama. Hierin menen drie onderzoekers dat het geven van een basisinkomen van 1500 euro aan iedere volwassenen en 200 euro aan alle minderjarigen financieel haalbaar is en de overheid mits bepaalde besparingen zelfs geld overhoudt. Om het hoofdstuk af te sluiten, worden de berekeningen van deze reportage geanalyseerd en uiteindelijk bedenkelijk geacht.

De literatuurstudie wordt besloten met een doorlichting van het basisinkomen in het buitenland. Dit is zeker nuttig om te doen omdat hier verschillende lessen uit getrokken kunnen worden. Het

Zwitsers referendum bewijst dat de bevolking goed moet worden opgewarmd voor het idee. Ze moeten het systeem begrijpen en duidelijk geïnformeerd worden over hoe het gefinancierd gaat worden. Er zijn ook experimenten geweest in het verleden, zoals het Mincome project in Canada, waar men een soort basisinkomen heeft getest en waar positieve resultaten uit zijn gebleken. Een opkomend fenomeen is de crowdfunding van basisinkomens waar men in Duitsland mee begonnen is. Zo een project weerspiegelt duidelijk de houding van het volk tegenover een basisinkomen.

Het empirische gedeelte van deze masterproef begint in het vijfde hoofdstuk. Hier ligt de focus op de bevolking. Ten eerste zijn er aan de hand van 3 soorten personen/gezinssituaties, nl. de alleenwonende, de samenwonende en de samenwonende met gezinslast, een aantal modelgezinnen opgebouwd:

- alleenstaande zonder kinderen (= alleenwonende)
- alleenstaande zonder kinderen (= samenwonende)
- alleenstaande met 1 kind (= samenwonende met gezinslast)
- alleenstaande met 2 kinderen (= samenwonende met gezinslast)
- alleenstaande met 3 kinderen (= samenwonende met gezinslast)
- gezin met 2 volwassenen en 1 kind
- gezin met 2 volwassenen en 2 kinderen
- gezin met 2 volwassenen en 3 kinderen
- alleenstaande gepensioneerde
- koppel gepensioneerden

Daarna volgt een uitgebreide analyse van de huidige uitkeringen van de sociale zekerheid. Zo worden de werkloosheidsuitkering, ziekte uitkering, pensioenen, leefloon en kinderbijslag behandeld. De minimum- en maximumuitkeringen hiervoor werden voornamelijk gevonden op de verschillende websites van de overheidsinstellingen van de sociale zekerheid.

In het zesde hoofdstuk bekijken we het basisinkomen vanuit het perspectief van de overheid. De eerste stap is het maken van een kostenanalyse. Welke kosten vallen weg indien men het basisinkomen invoert? Het gaat vooral om sociale uitkeringen en de administratiekosten die nu bij de sociale zekerheid horen. De data die verzameld moest worden voor dit hoofdstuk werd hoofzakelijk bekomen door de begroting 2017 te bestuderen. Er kan zo'n 72 miljard euro aan middelen uit de sociale zekerheid gebruikt worden om het OBI te financieren. Daarnaast heeft het basisinkomen ook een kost. Deze is afhankelijk van de hoogte van het bedrag dat wordt gegeven. Indien de overheid break-even draait, is het mogelijk volwassenen een basisinkomen van bijna 605 euro per maand te geven en minderjarigen te voorzien van 250 euro per maand. In het tweede deel van dit hoofdstuk worden extra middelen gezocht om een basisinkomen te financieren. Onder andere het schrappen van onderwijskosten, het afschaffen van de belastingvrije som en het afbetalen van een deel van de staatsschuld zijn maatregelen die worden geanalyseerd. Het gevolg hiervan is een nieuw basisinkomen: 600 euro voor minderjarigen en 833 euro voor volwassenen.

Nadat alle cijfers verzameld zijn van zowel de overheid als van de sociale uitkeringen voor de burgers kunnen in het laatste hoofdstuk van deze masterproef simulaties gedraaid worden. Deze simulaties werden opgebouwd in Excel door de gevonden data als input te gebruiken voor een

template. In deze template staat een overzicht van de drie gezinstypen met de minima en maxima van de verschillende soorten uitkeringen. Door de hoogte van het basisinkomen in te geven, verschijnen de verschillen tussen het bedrag van het basisinkomen en de diverse sociale uitkeringen. De template wordt gebruikt om de financiële situatie van de concrete gezinsvoorbeelden weer te geven. De personen in deze fictieve voorbeelden ontvangen voor de duidelijkheid van de analyse steeds het minimumbedrag van de uitkering in kwestie:

- Bram en Thijs: beide worden beschouwd als een samenwonende. Bram is langdurig werkloos en Thijs ontvangt een ziekte uitkering.
- Elke is een alleenwonende met een leefloon.
- Anita wordt beschouwd als een samenwonende met gezinslast. Zij is kortstondig werkloos.
- Olivia en Noah hebben een kind. Olivia werkt en Noah is een samenwonende met gezinslast die een ziekte uitkering ontvangt.
- Mia en Peter: een bejaard koppel dat een gezinspensioen ontvangt via Peter.

Voor deze voorbeeldgezinnen worden 5 simulaties uitgewerkt: een basisinkomen

- zonder onderscheid in leeftijd, waarin de overheid break-even draait;
- met onderscheid tussen volwassenen en minderjarigen, break-even voor de overheid;
- met onderscheid, ter hoogte van de armoedegrens;
- met onderscheid, ter hoogte van het minimumpensioen voor alleenstaanden;
- met de bedragen uit de reportage van Panorama.

Het hoofdstuk wordt afgesloten met een extra simulatie waarin wordt getest of er met meer financiële middelen een voldoende hoog basisinkomen gevormd kan worden.

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1: PROBLEEMSTELLING	1
1.1 De sociale zekerheid	1
1.2 De doeltreffendheid van de sociale zekerheid.....	2
1.3 De efficiëntie van de sociale zekerheid.....	3
1.4 De duurzaamheid van de sociale zekerheid	5
1.5 Bijkomende knelpunten van de sociale zekerheid	6
HOOFDSTUK 2: EEN INDIVIDUEEL ONVOORWAARDELIJK BASISINKOMEN	7
2.1 Historische achtergrond	7
2.2 Voordelen basisinkomen	8
2.3 Nadelen basisinkomen.....	11
HOOFDSTUK 3: BASISINKOMEN IN BELGIË	13
3.1 Politiek	13
3.2 Initiatieven	14
3.3 Onderzoek Panorama	14
HOOFDSTUK 4: BASISINKOMEN IN HET BUITENLAND	19
4.1 Canada	19
4.2 Zwitserland.....	19
4.3 Kenia	20
4.4 Nederland.....	20
4.5 Finland	21
4.6 Alaska.....	21
4.7 Duitsland.....	22
4.8 Besluit	22
HOOFDSTUK 5 : PERSPECTIEF VAN DE BURGERS.....	23
5.1 Ziekte uitkering	24
5.2 Leefloon	25
5.3 Pensioen	25
5.4 Werkloosheidsuitkering.....	27
5.5 Kinderbijslag	28
HOOFDSTUK 6: PERSPECTIEF VAN DE OVERHEID	31
6.1 Base case overheid	31
6.1.1 Werkloosheidsuitkering	32
6.1.2 Ziekte uitkering.....	32
6.1.3 Kinderbijslag.....	32
6.1.4 Sociale bijstand.....	33
6.1.5 Pensioen	33
6.1.6 Beheerskosten	34
6.1.7 Zelfstandigen	34
6.1.8 Besluit base case.....	35
6.2 Simulatie overheid	36

6.2.1 Onderwijs.....	36
6.2.2 Cultuur, recreatie en religie	37
6.2.3 Aflossing staatsschuld	37
6.2.4 Belastingvrije som	38
6.2.5 Pensioenen	38
6.2.6 Gedetineerden	39
6.2.7 Hervorming systeem	39
6.2.8 Besluit simulatie overheid	39
HOOFDSTUK 7: SIMULATIES.....	41
7.1 Simulatie 1: break-even zonder onderscheid	42
7.2 Simulatie 2: break-even met onderscheid leeftijd.....	44
7.3 Simulatie 3: armoedegrens	46
7.4 Simulatie 4: minimumpensioen.....	48
7.5 Simulatie 5: onderzoek Panorama	49
7.6 extra simulatie: nieuw budget overheid	51
CONCLUSIE	53
DISCUSSIE	55
BIBLIOGRAFIE	57
BIJLAGEN	63
Bijlage 1: simulatie 1: break-even zonder onderscheid	64
Bijlage 2: simulatie 2: break-even met onderscheid	65
Bijlage 3: simulatie 3: armoedegrens.....	66
Bijlage 4: simulatie 4: alleenstaandenpensioen	67
Bijlage 5: simulatie 5: onderzoek Panorama	68
Bijlage 6: extra simulatie: break-even met uitgebreid budget.....	69

Hoofdstuk 1: Probleemstelling

1.1 De sociale zekerheid

Sinds 1944 kennen we in België een systeem van sociale zekerheid. Het principe is dat de mensen solidair zijn met elkaar: de werkenden met de werklozen, de jongeren met de ouderen, de gezonden met de zieken, enz. De sociale zekerheid haalt haar ontvangsten o.a. uit de sociale bijdragen die worden betaald door zowel werknemers als werkgevers. Hoe groter het inkomen, hoe groter de bijdrage. De RSZ zorgt voor:

- vervangingsinkomen bij loonverlies door ziekte, werkloosheid en ouderdom;
- terugbetaling van kosten door ziekte en kinderlast;
- inkomen voor personen zonder eigen inkomsten.

Meer concreet bevat de klassieke sociale zekerheid (voor werknemers) 7 takken¹:

1. rust- en overlevingspensioenen;
2. werkloosheid;
3. arbeidsongevallenverzekering;
4. beroepsziekteverzekering;
5. gezinsbijslag;
6. verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen;
7. jaarlijkse vakantie.

In België is de moderne sociale zekerheid in 1944 ontstaan op basis van het 'plan-Van Acker'. Het plan was beïnvloed door de Internationale Arbeidsorganisatie, de social security-wet van de Amerikaanse president Roosevelt en het Britse sociale zekerheidsplan van de liberale minister Beveridge na de Grote Depressie en de crash van de financiële systemen in 1929.²

Het is een systeem dat doorheen de jaren geëvolueerd is. Het is echter gestart op basis van twee principes: het verzekeringsprincipe en het solidariteitsprincipe. Het eerste komt van Duits kanselier Otto von Bismarck. Op het einde van de 19de eeuw veralgemeende hij de door werkgevers en werknemers opgerichte private voorzorgkassen tot de gehele arbeidersbevolking. Deze kassen werkten met het geld van de werkgevers en werknemers, en in mindere mate met geld van de staat. De uitkeringen waren bedoeld voor de gemiste inkomsten ten gevolge van de trias van risico's: werkloosheid, ziekte en ouderdom.

---

¹ Social Security (2015). *De sociale zekerheid*. Geraadpleegd op 25 oktober 2016 via https://www.socialsecurity.be/CMS/en/coming_to_belgium/binaries/coming_to_belgium/spfssfodsz/brochure_nl.pdf

² Naert, F., Algoed, K., Crombez, J., Marneffe, W., & Vereeck, L. (2016). *Openbare financiën: theorie en praktijk in België*. Antwerpen: Intersertia.. p. 273.

Het solidariteitsprincipe is dan weer een ideologie van Lord William Beveridge. Volgens hem moesten uitkeringen niet direct gebonden zijn aan het gemiste inkomen of aan de beroepscategorie waartoe men behoorde. Hij voorzag in een forfaitaire minimumuitkering voor elke burger die het slachtoffer werd van een sociaal risico. In dit systeem verliep de financiering via de belastingen, waardoor de overheid dus wel een overheersende rol kreeg.

Uit deze ideologieën kunnen we de twee doelstellingen van het Belgische sociale zekerheidssysteem afleiden, namelijk het garanderen van een minimumlevensstandaard oftewel armoedebestrijding (Beveridge) en een verzekering tegen de zogenaamde sociale risico's (Bismarck). Rekening houdend met deze doelstellingen kunnen we allereerst de doeltreffendheid van het systeem evalueren. Vervolgens behandelen we de efficiëntie en daarna kort de duurzaamheid. Ten slotte worden enkele belangrijke knelpunten van de sociale zekerheid besproken.

1.2 De doeltreffendheid van de sociale zekerheid

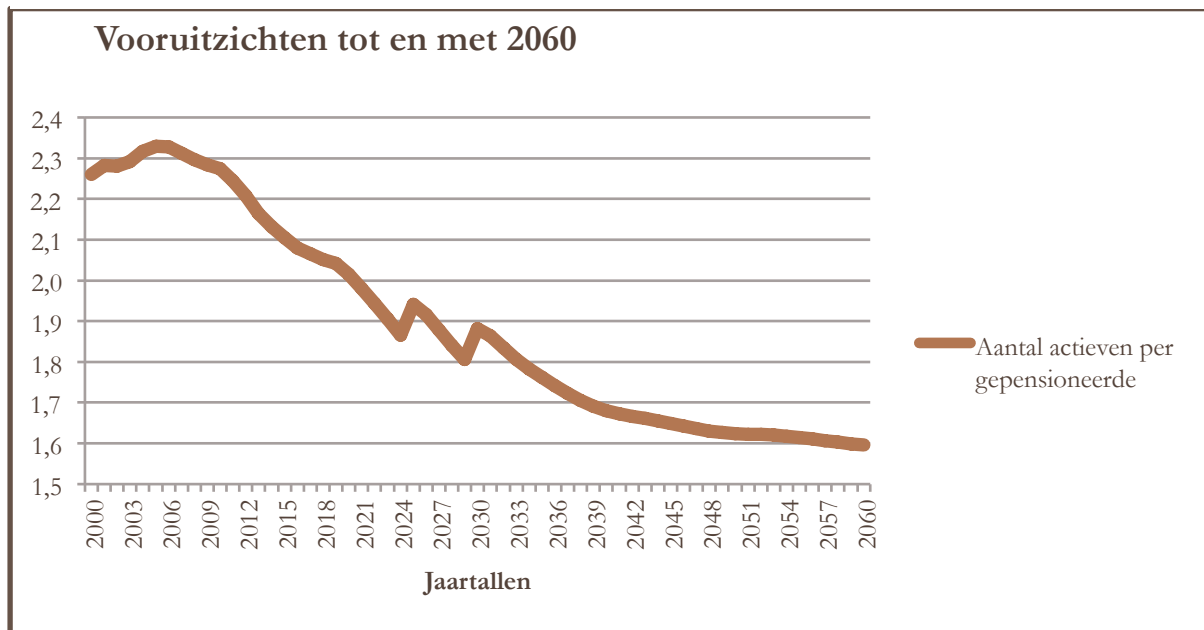
Ten eerste bekijken we de doeltreffendheid van de sociale zekerheid. In *Openbare Financiën*³ wordt er gewezen op de afnemende doeltreffendheid met betrekking tot de vergrijzing. Er zijn twee soorten stelsels voor de pensioenbijdragen, namelijk het repartitiestelsel en het kapitalisatiestelsel. In het laatste worden de huidige bijdragen belegd om later te worden uitgekeerd aan diegenen die bijdragen hebben afgedragen. Met andere woorden: het pensioen dat je ontvangt, is opgebouwd uit je eigen bijdragen in het verleden. Er is dus geen invloed van demografische ontwikkelingen. Die ontwikkelingen spelen echter wel een belangrijke rol in het repartitiestelsel. Dit is het systeem waarmee het Belgisch wettelijk pensioenstelsel werkt. Hierin worden de bijdragen van vandaag gebruikt om de pensioenen van vandaag te betalen. En net hier zit het probleem. De toenemende vergrijzing (in de periode 2009-2013 steeg het aantal rechthebbenden voor pensioenen met 4%⁴) en de daling in het aantal geboorten zorgen ervoor dat de individuele pensioenrechten in de toekomst misschien niet meer gewaarborgd zijn in het huidige systeem. Er zullen namelijk niet genoeg jongeren meer zijn die bijdragen leveren aan een steeds groter wordende groep pensioentrekkers. De intergenerationele herverdeling is dus op lange termijn niet houdbaar.

---

³ Naert, F., Algoed, K., Crombez, J., Marneffe, W., & Vereeck, L. (2016). *Openbare financiën: theorie en praktijk in België*. Antwerpen: Intersertia.

⁴ Financiële overheidsdienst Sociale Zekerheid (2015). *Vade Mecum van de financiële en statistische gegevens over de sociale bescherming in België*. p. 120. Geraadpleegd op 12 oktober 2016 via <http://socialsecurity.belgium.be/nl/publicaties/vade-mecum-van-de-financiele-en-statistische-gegevens-over-de-sociale-bescherming-belg-4>

Grafiek 1.1 Projectie van het aantal actieven per gepensioneerde 2000-2060 (eigen verwerking)

In Grafiek 1.1 is een grafische weergave te beschouwen van het verband tussen het aantal actieven, dus mensen tussen de 18-66 jaar die deelnemen aan de arbeidsmarkt, en het aantal gepensioneerden tot en met 2060. De grafiek is een eigen verwerking waarvoor data werd gebruikt uit het *Jaarlijks verslag van de Studiecommissie voor de Vergrijzing van juli 2016* van het Federaal Planbureau⁵. We zien een duidelijke evolutie waarbij er steeds minder actieven zijn per gepensioneerde. In het jaar 2000 waren er 2,26 actieven per gepensioneerde en tegen 2060 zou deze verhouding gedaald zijn tot 1,6. Er is dus steeds minder draagvlak voor de pensioenen.

1.3 De efficiëntie van de sociale zekerheid

We gaan verder met een analyse van de efficiëntie van de sociale zekerheid. Hiervoor kan er om te beginnen verwezen worden naar het Mattheuseffect: sociale uitgaven geraken niet (voldoende) bij de behoeftige gezinnen, terwijl niet-behoeftige gezinnen er wel hun profijt uit halen. In de literatuur wordt dit ook de *distributive inefficiency* genoemd⁶. Hierbij is de targeting van sociale programma's niet juist. Behoeftige gezinnen kennen hun rechten niet goed, zijn bang voor sociale stigmatisering of worden afgeschrikt door de administratieve formaliteiten die moeten worden vervuld.

Vervolgens zijn ook de administratieve kosten van de sociale zekerheid een maatstaf om de efficiëntie van het systeem te meten. België zat hiervoor in 2011 iets boven de EU-28 (3%). Voor

⁵ Federaal Planbureau (2016). *Jaarlijks Verslag van de studiecommissie voor de vergrijzing van juli 2016*. Geraadpleegd op 15 november 2016 via <http://www.plan.be/databases/data-33-nl-jaarlijks+verslag+van+de+studiecommissie+voor+de+vergrijzing+van+juli+2016>

⁶ Pestieau, P. (2006). *The Welfare State in the European Union. Economic and Social Perspectives*. Oxford: Oxford University Press.

de toepassing van de sociale zekerheid, uitbetalingen en controles, zijn er een heel aantal instanties nodig en dus ook heel wat ambtenaren. De cijfers uit 2015 over het aantal werknemers hieronder komen van de site van Infocenter, ontwikkeld door de FOD Personeel en Organisatie. We beperken ons tot het werknemersstelsel:⁷

- FAMIFED: Federaal Agentschap voor de Kinderbijslag → 960 werknemers
- RVA: Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening → 3877 werknemers
- RVP: Rijksdienst voor Pensioenen → 1829 werknemers
- RIZIV: Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering → 1169 werknemers
- FAO: Fonds voor Arbeidsongevallen → 277 werknemers
- FBZ: Fonds voor Beroepsziekten → 255 werknemers
- RJV: Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie → 244 werknemers

Het overzicht van Vereeck⁸ (2016) in afbeelding 1.1 toont de situatie na de zesde staathervorming. We zien bovenaan uit welke bronnen de overheid haar inkomsten haalt. De onderste helft geeft weer hoe de uitgaven zijn verdeeld. De sociale zekerheid wordt voor een deel betaald via de federale inkomsten. Dit is wat er wordt verstaan onder alternatieve financiering. Bij deze zesde hervorming werd een aantal bevoegdheden van het federaal niveau overgedragen naar het regionaal niveau. Een voorbeeld hiervan is de kinderbijslag. Deze werd eerst op federaal niveau geregeld, maar na de staathervorming gebeurt dat dus apart door de Vlaamse gemeenschap, het Waalse gewest, het Brussels Hoofdstedelijk gewest en de Duitstalige gemeenschap. Bedenking hierbij is welk effect dit heeft op de efficiëntie van dit onderdeel uit de sociale zekerheid.

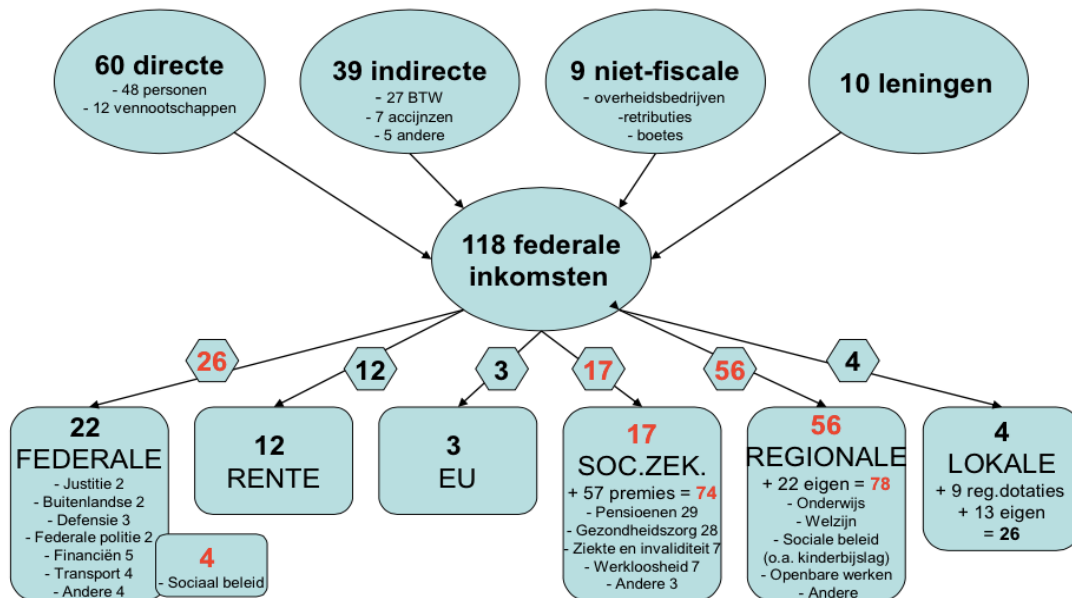
---

⁷ Infocenter (2016). *Openbare instellingen van sociale zekerheid*. Geraadpleegd op 21 november 2016 via <https://infocenter.belgium.be/nl/statistieken>

⁸ Naert, F., Algoed, K., Crombez, J., Marneffe, W., & Vereeck, L. (2016). *Openbare financiën: theorie en praktijk in België*. Antwerpen: Intersertia.

Geldstromen in federale België – herfst 2014

(in miljarden euro's, 2013-2014)

© Lode Vereeck

1.4 De duurzaamheid van de sociale zekerheid

Het huidige systeem van sociale zekerheid blijkt uit het voorgaande niet zonder gebreken. Dit is op lange termijn problematisch voor de maatschappij. De uitgaven voor de sociale zekerheid vormen jaar na jaar een steeds groter percentage van het BBP⁹. De duurzaamheid van het huidige systeem is bijgevolg een factor die zeker niet genegeerd mag worden als men spreekt over de toekomst van de sociale zekerheid.

Een artikel uit Knack Trends¹⁰ toont cijfers in verband met het huidige systeem. Hieruit kan afgeleid worden dat het sociale zekerheidssysteem niet meer zelfvoorzienend is. Dit betekent dat het niet kan overleven zonder alternatieve financiering. Bijgevolg wordt er geld gehaald uit extra belastingen en accijnzen. In 2014 kwam zelfs minder dan 60% uit de sociale bijdragen van werknemers en werkgevers. Dit is niet houdbaar.

⁹ Nationale Bank van België (2016). *Economische indicatoren voor België*. Geraadpleegd op 12 oktober 2016 via <https://www.nbb.be/doc/dq/n/dq3/ine.pdf>

¹⁰ Knack Trends (2014). *Sociale zekerheid zit op droog zaad*. Geraadpleegd op 10 oktober 2016 via <http://trends.knack.be/economie/beleid/sociale-zekerheid-zit-op-droog-zaad/article-normal-517797.html>

1.5 Bijkomende knelpunten van de sociale zekerheid

Over de toekomst van de sociale zekerheid bestaat een grote onzekerheid. Naast de effectiviteit, efficiëntie en duurzaamheid van het systeem zijn er ten slotte nog enkele belangrijke knelpunten die de aandacht verdienen. Dit zijn namelijk de complexiteit en de effecten op de economische groei. De hoge bijdragen vanwege werknemers en werkgevers, oftewel de hoge fiscale druk, heeft een aantal negatieve effecten op de economie: het gaat de ondernemingszin en creativiteit tegen, zwartwerk wordt aangemoedigd en er worden allerlei ontduikingsmechanismen ontplooid waardoor de economische groei in het gedrang komt. Naast enerzijds de ontduikingsmechanismen om minder te moeten bijdragen, is er anderzijds ook sprake van sociale fraude, waarbij mensen onrechtmatig een uitkering proberen te ontvangen. Dit is mogelijk door de immense complexiteit van het systeem dat veel regels en uitzonderingen kent¹¹.

Al deze moeilijkheden laten toe na te denken over hoe het anders aangepakt kan worden. Een alternatief dat tegenwoordig meer en meer in debatten opduikt, ook in ons land, is de invoering van een basisinkomen. Er bestaan in België echter nog geen concrete studies rond de haalbaarheid van deze optie. Hieruit volgt dan ook de centrale onderzoeksvraag van deze thesis: "Kan een individueel onvoorwaardelijk basisinkomen een alternatief vormen voor het huidige sociale zekerheidssysteem in België?". Deze onderzoeksvraag wordt uitgewerkt aan de hand van een aantal deelvragen die in de komende hoofdstukken behandeld zullen worden. Er wordt gestart met de beschrijvende deelvraag "Wat is een basisinkomen?" gevolgd door de exploratieve deelvragen "Wat is de situatie omtrent het basisinkomen in België?" en "Wat kunnen we leren uit buitenlandse ervaringen met het basisinkomen?". Daarna volgt het empirisch deel waarin we een antwoord trachten te vinden op de predictieve deelvragen "Welk basisinkomen ligt binnen de mogelijkheden van de overheid?" en "Wat verandert er voor mensen die leven van sociale uitkeringen indien zij een basisinkomen in de plaats krijgen?". Deze laatste deelvraag is specifiek gericht op burgers die vandaag de dag een sociale uitkering krijgen. Het basisinkomen zal voor hun zowaar een vervanging vormen voor de uitkering. De gevolgen van een basisinkomen voor mensen die werkzaam zijn, worden in deze thesis niet behandeld. Voor hun komt het basisinkomen namelijk 100% bovenop het loon en zullen er eerder gedragsveranderingen optreden als gevolg van een extra bron van inkomsten.

---

¹¹ De Brabandere, B. (1998). *Grenzen aan de mogelijkheden voor een basisinkomen in België* (Ongepubliceerd eindwerk). ULC, Hasselt.

Hoofdstuk 2: Een individueel onvoorwaardelijk basisinkomen

2.1 Historische achtergrond

Een individueel, onvoorwaardelijk basisinkomen, hierna ook OBI genoemd, is een maandelijks bedrag, hoog genoeg om mee te voorzien in een menswaardig bestaan, dat door de overheid wordt uitgekeerd aan iedere burger. Iedereen krijgt hetzelfde bedrag ongeacht zijn/haar huidige (financiële) situatie. Enkel de leeftijd kan het bedrag beïnvloeden. Hiertegenover staat geen enkele (arbeid)verplichting.

Bovenstaande definitie werd afgeleid uit de verschillende definities van het basisinkomen die in de literatuur te vinden zijn. In *A Basic Income For All* schrijft Van Parijs het volgende: "By universal basic income I mean an income paid by a government, at a uniform level and at regular intervals, to each adult member of society. The grant is paid, and its level is fixed, irrespective of whether the person is rich or poor, lives alone or with others, is willing to work or not. In most versions—certainly in mine—it is granted not only to citizens, but to all permanent residents."¹²

Uit de definitie van 'universal grants' van Philippe van Parijs leidt De Brabandere de definitie van het basisinkomen af als volgt¹³:

... een groep van eender welke voordelen

- 1) die toegekend wordt aan het individu
- 2) zonder beperking voor hen met een specifieke fysieke of mentale eigenschap
- 3) zonder beperking voor hen die momenteel werken
- 4) zonder beperking voor hen die voldoende werkten in het verleden
- 5) zonder beperking voor hen die arbeidsbereidheid tonen
- 6) zonder beperking volgens behoeften
- 7) voor wie de hoogte van het bedrag onafhankelijk is van elke variabele, behalve leeftijd.

Het basisinkomen krijgt dan de extra voorwaarde dat deze de basisbehoeften dekt.

Het basisinkomen is geen eigentijds concept. Al in het begin van de 16de eeuw bestond het idee van een gegarandeerd minimuminkomen door de overheid uitgekeerd, als middel tegen diefstal. Dit concept kwam van Thomas More¹⁴.

---

¹² Van Parijs, P. (2004). *A Basic Income For All*. Boston Review. Geraadpleegd op 12 april 2017 via http://www.geocities.ws/ecco_ulu/documents/vanparijs.pdf

¹³ De Brabandere, B. (1998). *Grenzen aan de mogelijkheden voor een basisinkomen in België* (Ongepubliceerd eindwerk). ULC, Hasselt.

¹⁴ Thomas More, *Utopia* (1ste Latijnse editie, Leuven, 1516), Engelse vertaling door Paul Turner, Harmondsworth: Penguin Classics, 1963, p. 43-44.

No penalty on earth will stop people from stealing, if it is their only way of getting food. It would be far more to the point to provide everyone with some means of livelihood

– Thomas More, Utopia, 1516

Johannes Ludovicus Vives (1492-1540), een goede vriend van More, was de eerste die een gedetailleerd schema uitwerkte en met argumenten kwam voor een basisinkomen¹⁵. Hij wordt dan ook gezien als de vader van het idee van een gegarandeerd minimuminkomen.

Het eerste echte overheidsprogramma in deze context kwam er in 1776. Thomas Jefferson kwam met het voorstel om 50 are grond te geven aan ieder individu zonder eigendom die het wilde bewerken. Dit verschafte een zeker inkomen voor de armen¹⁶.

Thomas Paine pleitte er in de 18de eeuw voor dat iedere persoon, rijk of arm, ziek of gezond, het recht zou hebben een geldbedrag te ontvangen. De nadruk lag op het feit dat het niet om een liefdadigheidsactie zou gaan.

Agrarian justice, opposed to agrarian law, and to agrarian monopoly. Being a plan for meliorating the conditions of man by creating in every nation, a national fund, to pay to every person, when arriving at the age of twenty-one years, the sum of fifteen pounds sterling, to enable him or her to begin the world! And also, ten pounds sterling per annum during life to every person now living of the age of fifty years, and to all others when they shall arrive at that age, to enable them to live in old age without wretchedness, and go decently out of the world.

- Thomas Paine, Agrarian Justice, 1795

Nog voorstanders van soortgelijke ideeën uit de 20ste eeuw zijn onder andere Bertrand Russell, Milton Friedman, Peter Drucker, Martin Luther King Jr. en James Tobin.

2.2 Voordelen basisinkomen

Iedere burger voorzien van financiële stabiliteit, een maandelijks bedrag op de rekening waarmee men onderdak kan financieren en levensmiddelen kan kopen, brengt een aantal voordelen met zich mee. Natuurlijk kunnen de feitelijke voordelen van de invoering van een basisinkomen pas ex post

---

¹⁵ Shaehen, A. (2012). *Basic Income Guarantee: Your Right to Economic Security*. Palgrave Macmillan US.

¹⁶ Katz, S. N., (1976). *Thomas Jefferson and the Right to Property in Revolutionary America*. The Journal of Law and Economics, Oct. 1976, Vol. 19 Issue 3, p. 467-488.

bepaald worden aangezien de verandering in het effectieve gedrag van mensen op voorhand niet voorspeld kan worden.

Eerst en vooral zorgt een OBI voor een vermindering in stress. Cappelletti en al. (2015) tonen aan dat het niet kunnen voorzien in basisbehoeften een positief verband heeft met het niveau van waargenomen stress¹⁷. Een basisinkomen zal ervoor zorgen dat iedereen zijn/haar basisbehoeften kan financieren waardoor het stressgehalte afneemt.

Aangezien mensen met een basisinkomen voldoende geld hebben om bescheiden van te leven, zal de werkdruk verminderen. Een hoge werkdruk wordt gelinkt met stress.¹⁸ Men kan er zelf voor kiezen minder uren per week te gaan werken. Deze verlichting kan zorgen voor minder burn-outs, minder absentieïsme, minder psychische klachten en een hogere productiviteit.

In 2015 lag de armoedegrens voor alleenstaanden in België op 12.993 euro per jaar of afgerond netto 1.083 euro per maand. Volgens de cijfers op de website van armoedebestrijding haalde 14,9% van de Belgische bevolking deze grens niet en behoorde dus tot de groep met een armoederisico¹⁹. Indien ervoor gezorgd kan worden dat het basisinkomen minstens dit bedrag vormt, zal dit helpen met de bestrijding van de armoede in ons land en zal daarmee ook sociale uitsluiting verminderen.

Volgens een doctoraatsverhandeling van De Lathouwer (1996) kan het basisinkomen de zogenaamde armoedeval doen verdwijnen²⁰. Aangezien het OBI een vast bedrag is dat niet beïnvloed wordt door andere vormen van inkomsten, zoals arbeidsinkomen, ontstaat er geen financiële val voor mensen die hun herintrede doen op de arbeidsmarkt.

Ervoor zorgen dat iedereen een (hoger) inkomen heeft, zal een daling in de criminaliteit tot gevolg hebben. Volgens een studie van Fleisher²¹ is er een sterke positieve correlatie tussen delinquentie en inkomen. Een laag inkomen verhoogt de relatieve kost van legale participatie en verhoogt de neiging om misdaden te begaan. Omdat het legale inkomen laag is, is de opportuniteitskost van de tijd die in de gevangenis wordt gespendeerd ook laag.

---

¹⁷ Cappelletti, E. R.; Kreuter, M. W.; Boyum, S.; Thompson, T. (2015). *Basic needs, stress and the effects of tailored health communication in vulnerable populations*. Health Education Research, Vol. 30 Issue 4.

¹⁸ Cooper, C. L., Davidson M. J., Robinson, P. (1982). *Stress in the police service*. Journal of Occupational Medicine, januari 1982, Vol. 24 Issue 1.

¹⁹ Armoedebestrijding (2016). Feiten en cijfers. Geraadpleegd op 12 oktober 2016 via http://www.armoedebestrijding.be/cijfers_aantal_armen.htm

²⁰ De Lathouwer, L. (1996). *Universaliteit en selectiviteit in werkloosheidsstelsels. Een vergelijkende studie van België en Nederland*. Antwerpen, blz 349-350. (doctoraatsverhandeling)

²¹ Fleisher, B.M. (1966), *The Effect of Income on Delinquency*, The American Economic Review, 56(1/2): 118-137.

We leven in een tijdperk van automatisering waarin veel arbeid uitgevoerd kan worden door computers, robots, enz. Dit vormt een bedreiging voor veel jobs. Met een basisinkomen moeten we dit niet meer als een bedreiging zien omdat we kunnen afstappen van het idee dat iedereen een job moet hebben om in zijn/haar levensonderhoud te kunnen voorzien. Bedrijven kunnen hetzelfde niveau van productiviteit behouden met minder mensen in dienst. Een voorbeeld hiervan zijn de ontslagen die eind 2016 vielen bij banken zoals Crelan en ING o.a. omdat vandaag de dag steeds meer mensen hun bankzaken via de computer doen waardoor er dus minder bankbedienden nodig zijn²².

Mensen die werkzaam blijven naast het ontvangen van een basisinkomen zullen een hoger inkomen hebben. Dit zorgt voor meer koopkracht. Indien er dan ook effectief meer gekocht wordt, zullen er meer BTW inkomsten zijn wat alleen maar ten goede komt van de financiering van dit nieuwe systeem. Dit betreft echter een gedragsverandering en zal dus in deze thesis niet verder onderzocht kunnen worden.

Een OBI creëert vrijheid. Mensen kunnen weer doen wat ze echt graag doen. Ze kunnen ervoor kiezen om minder uren per week te gaan werken om de overige tijd te gebruiken voor hobby's of creatieve projecten. Ook zorgt een OBI voor minder financiële risico's voor mensen die graag voor zichzelf willen beginnen, met andere woorden, het stimuleert het ondernemerschap. Indien het fout zou lopen, hebben ondernemers altijd een basisinkomen om op terug te vallen. Deze zekerheid zou meer initiatieven voort kunnen brengen.

Voor mensen die zich graag willen herscholen om in een sector te werken waarvoor ze werkelijk interesse hebben, is het niet altijd evident dit ook effectief te doen. De opleidingen zijn bijvoorbeeld niet of moeilijk te combineren met hun huidige job of het is niet haalbaar om in de werkloosheid te vallen en tegelijkertijd de opleiding te betalen. Hierin zou een basisinkomen ook kunnen helpen.

Er wordt komaf gemaakt met het profitaat aangezien iedereen hetzelfde krijgt. Bovenberg (1995) beklemtoont de lagere fraudegevoeligheid van een basisinkomen.²³ Er zullen dus bijvoorbeeld geen ziekte- of werkloosheidsuitkeringen meer gegeven worden aan mensen die in staat zijn om te werken, maar achterpoortjes vinden om dat niet te moeten doen. Doordat het systeem van OBI transparant en niet complex is, zijn er (bijna) geen mogelijkheden meer tot berekend gedrag en oneigenlijk gebruik in tegenstelling tot het systeem van de sociale zekerheid. Het is dus de bedoeling dat het systeem van het OBI een simpel en overzichtelijk systeem wordt. Dankzij de onvoorwaardelijkheid zijn er niet zo veel regels nodig als in het huidige systeem van sociale zekerheid en zullen er dus ook niet zo veel controlerende instanties nodig zijn. Paulus

---

²² De Standaard (2016). *Ook Crelan werkt aan afslankplan*. Geraadpleegd op 10 oktober 2016 via http://www.standaard.be/cnt/dmf20161005_02504167

²³ Bovenberg, A.L., Van Der Ploeg, F. (1995). *Het basisinkomen is een utopie*. Economisch statistische berichten. Rotterdam, blz 101.

(1991) benadrukt het verminderen van de bureaucratie en een daling in de administratieve kosten²⁴.

In de literatuur kan gevonden worden dat directe transfers meerdere positieve effecten hebben. Zo is er ten eerste sprake van een effectieve armoedereductie. Verder maken gezinnen ook goed gebruik van het geld: de consumptie stijgt, men voedt zich beter en uitgaven voor de kinderen kennen een groei. Mensen zouden ook, in tegenstelling tot wat door sommigen wordt gedacht, niet minder gaan werken.²⁵

2.3 Nadelen basisinkomen

Het grootste nadeel van het systeem van een individueel, onvoorwaardelijk basisinkomen en tevens het sterkste argument van de critici is de betaalbaarheid. Zoals Andreas Tirez in zijn economieblog²⁶ zegt, is de kost van een basisinkomen snel en makkelijk te berekenen. Deze berekening resulteert in een enorm getal zelfs bij een laag basisinkomen. Wat minder makkelijk te berekenen is, zijn de vermeden kosten. Ook gedragseffecten kunnen niet in ex ante analyses gestoken worden en daarvan kunnen dus de eventuele besparingen niet mee in rekening genomen worden.

Indien het basisinkomen enkel doorgevoerd zou worden in België, en het zou bestaan uit een voldoende hoog bedrag, zou dit een grote incentive zijn voor mensen uit het buitenland om massaal naar België te komen. Het land zou dus te kampen kunnen krijgen met een immigratieprobleem. Hoe vrijgevinger en universeler het programma, hoe moeilijker het af te grenzen is van de buitenwereld.²⁷ Om dit probleem te voorkomen, zou een voorwaarde kunnen worden ingevoerd. Deze voorwaarde houdt in dat immigranten pas de rechten van het systeem kunnen genieten nadat zij een aantal jaren hebben bijgedragen aan de financiering ervan. In andere woorden betekent dit dat immigranten pas een basisinkomen ontvangen nadat ze een bepaalde periode in België hebben gewerkt. Indien rekening wordt gehouden met de gepresteerde arbeid in het verleden wordt er wel ingegaan tegen één van de kenmerken van een basisinkomen, nl. de onvoorwaardelijkheid.

Bovenberg (1995) stelt dat een basisinkomen jongeren zou kunnen ontmoedigen menselijk kapitaal op te bouwen via scholing of andere inspanningen. Verder studeren zou vooral voor

---

²⁴ Paulus, A.T.G. (1991). *A negative income tax in the Netherlands? A general and emancipatory point of view*. Journal of Economic Studies, Vol. 18 Issue 5/6, p. 105-120.

²⁵ Hanlon, J., Barrientos, A., Hulme, D. (2010). *Just give money to the poor: the development revolution from the global south*. Connecticut: Kumarian Press.

²⁶ Economieblog (2014). *Een schatting van de kostprijs van een basisinkomen voor alle Belgen*. Geraadpleegd op 12 april 2017 via <http://www.economieblog.be/wordpress/kostprijs-universeel-basisinkomen-belgie/>

²⁷ Jensen, U. en Poulsen, J., 1990. "Solidaritetens former. En teori om sammenhængen mellem kollektivisme, uddannelse og fællesskabets afgrænsning." *Politica*, Vol. 22, p. 282-305.

jongeren die relatief weinig middelen nodig hebben om in hun levensstandaard te voorzien minder aantrekkelijk worden.

Hoofdstuk 3: Basisinkomen in België

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van wat er op vlak van het basisinkomen speelt in België. Er wordt gestart met het overlopen van de standpunten omtrent het basisinkomen van enkele politieke partijen. Verder wordt nagegaan welke initiatieven er in België al (hebben) bestaan. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een kritische analyse van een onderzoek omtrent het basisinkomen dat in 2014 werd uitgezonden in Panorama.

3.1 Politiek

In België was Roland Duchâtelet één van de eersten die het concept van een universeel basisinkomen introduceerde. Dit deed hij in de jaren '90 met zijn toen nog politieke partij Vivant. In 2007 is de partij gefusioneerd met de VLD, maar Vivant bleef wel als een beweging bestaan. De invoering van een onvoorwaardelijk basisinkomen ter vervanging van de sociale zekerheid is nog steeds één van hun belangrijkste standpunten.

De Vlaamse partij Open VLD is er voorstander van het concept verder te onderzoeken. Binnen de partij zijn onder andere Lode Vereeck en Nele Lijnen aanhangers van het basisinkomen. Deze laatste heeft in de Kamer een voorstel van resolutie ingediend met de vraag of het Planbureau een studie zou doen naar de financiële implicaties van de invoering van een basisinkomen voor alle Belgen. Ook heeft Lijnen in maart 2017 een boek over het basisinkomen uitgebracht met de titel "Win for Life"²⁸ en heeft ze een petitie gelanceerd waarmee ze het OBI op de maatschappelijke en politieke agenda wil zetten.

Vlaamse partij N.VA is tegenstander van een onvoorwaardelijk basisinkomen. Zij zijn een voorstander van "Iedereen aan het werk" en pleiten voor een arbeidsethos waarin ze stellen dat iedereen zich nuttig moet maken via arbeid.²⁹ Volgens de partij moet ieder lid van de maatschappij bijdragen, terwijl dit met een onvoorwaardelijk basisinkomen slechts een keuze is.

Hoofd van de ondernemersorganisatie Unizo, Karel Van Eetveldt, heeft zijn studiedienst gevraagd om het basisinkomen te bekijken. Hij is voorstander van meer financiële zekerheid voor ondernemers.

De Belgische Piratenpartij is de enige partij die het basisinkomen in hun agenda heeft staan. In hun basistekststaat het volgende te lezen: "De Piraten stellen vast hoe het huidige groeiemodel heel wat mentale druk en onzekerheid genereert. De Piraten pleiten voor het opzetten van experimenten met het basisinkomen om antwoorden te vinden op de deprimerende ratrace, de burn-outcultuur en de toenemende ongelijkheid. De Piraten geloven niet dat de financiële

---

²⁸ Lijnen, N. (2017). *Win for life*. Antwerpen: Pelckmans Pro.

²⁹ N-VA (2016). *Manifest*. Geraadpleegd op 12 oktober 2016 via <https://www.n-va.be/sites/default/files/documents/PDF/manifest.pdf>

haalbaarheid van het basisinkomen het grootste obstakel is. Wel ontbreekt het aan politieke wil om de huidige machtsverhoudingen te veranderen.”³⁰

3.2 Initiatieven³¹

In 1986 werd BIEN, the Basic Income European Network, opgericht door jonge onderzoekers aan de Katholieke Universiteit Leuven. In 2004 breidde de organisatie haar strekking uit en veranderde de naam naar het huidige the Basic Income Earth Network. Het linkt mensen en groepen die toegewijd zijn aan het basisinkomen of er simpelweg interesse in hebben. Eén van de medeoprichters is de Belgische hoogleraar Philippe Van Parijs die verschillende boeken en papers geschreven heeft rond dit topic.

In januari 2013 accepteerde de Europese Commissie het verzoek voor de registratie van een European Citizens’ Initiative for an Unconditional Basic Income. Dit burgerinitiatief steunde het basisinkomen en wilde het debat hieromtrent aanwakkeren in Europa. Om naar de Europese Commissie te kunnen stappen hadden ze 1 miljoen stemmen nodig. Dit hebben ze met 285.042 stemmen niet gehaald. Het quorum voor België was 16.500 stemmen, maar ons land zorgde voor maar liefst 19.010 stemmen.

Rond dezelfde periode als in het voorgaande punt bestond er in ons land het Belgisch Netwerk voor het Basisinkomen. Deze vereniging werd opgericht in 2012 en bestond toen uit zo’n zestigtal deelnemers. Zij vormden het Belgische comité voor het Europees burgerinitiatief. De website is echter niet meer geüpdatet sinds 2014 en er staan ook geen activiteiten meer op de agenda. Dit wijst erop dat de vereniging niet meer actief is. Wel bestaat er nog een facebookgroep “Basic Income.be” die geregeld updates post over het basisinkomen in de actualiteit.

3.3 Onderzoek Panorama

Er is in België nog geen officieel economisch onderzoek gedaan naar de invoering van een basisinkomen. Wel is er in 2014 in een reportage van Panorama op Canvas een berekening gedaan door Pierre Catelin, Ismaël Daoud en Axelle de Brandt. Hierin hebben ze aangetoond dat het systeem wel betaalbaar is en er zelfs geld resteert. Het betreft een basisinkomen van 1500 euro voor iedere volwassene en 200 euro voor kinderen tot 18 jaar waarbij o.a. het BTW-tarief stijgt tot 25%. Hieronder volgt een overzicht van hun berekeningen.³²

---

³⁰ De Belgische Piratenpartij (2016). *Basistekst*. Geraadpleegd op 14 oktober 2016 via <https://nl.pirateparty.be/basistekst/#ubi>

³¹ Basic income 2013 (2014). *Statistics*. Geraadpleegd op 14 oktober 2016 via <http://basicincome2013.eu/en/statistics.htm>

³² Medium (2014). *PANORAMA iedereen een basisinkomen*. Geraadpleegd op 6 april 2017 via <https://medium.com/@panoramacanvas/panorama-iedereen-een-basisinkomen-bc0b5005ca6f>

Tabel 3. 1 onderzoek Panorama: kosten basisinkomen

Kosten basisinkomen(in euro's)	
vanaf 18 jaar, levenslang	157,6 miljard
voor minderjarigen	5 miljard
all-in verzekeringen	19 miljard
kapitaalverzekeringen	4,8 miljard
opleidingen	1 miljard
Totale financiering	187,4 miljard

De eerste twee rijen van tabel 3.1 vertegenwoordigen de kost om alle burgers van een basisinkomen te voorzien. Iedere volwassene krijgt 1500 euro per maand, wat resulteert in 157,6 miljard euro per jaar. Alle minderjarigen voorzien van 200 euro per maand leidt tot een kost van 5 miljard euro per jaar. Het luik all-in verzekeringen houdt vervolgens in dat de overheid iedere burger voorziet van een pakket individuele verzekeringen. Hier zit in: een hospitalisatieverzekering, een ziekteverzekering, burgerlijke aansprakelijkheid, een reisverzekering en juridische bijstand. De kapitaalverzekering houdt in dat iedere Belg een lening kan aangaan en dat de overheid deze dekt tot een bedrag van 200.000 euro. Als iemand zijn lening door overmacht niet kan aflossen, zal de staat de bank aldus terugbetalen. Het laatste luik, opleidingen, wijst op de kost van de implementatie van het nieuwe systeem. Zij beweren dat het 1 miljard euro kost om de mensen hiervoor op te leiden. Hoe ze aan dit bedrag komen, is niet duidelijk.

Over het basisinkomen van 200 euro voor minderjarigen valt iets op. De onderzoekers voorzien dit basisinkomen namelijk ook voor ongeboren kinderen. De moeder krijgt het basisinkomen al vanaf 6 maanden voor de geboorte, wanneer een bloedonderzoek de zwangerschap bevestigt. De noodzakelijkheid hiervan valt te betwisten. Het gaat uiteindelijk om een bedrag van 1200 euro per kind alvorens deze geboren is. In 2014 waren er 124.415 geboortes³³. Dat wil zeggen dat er bijna 150 miljoen euro wordt besteed aan basisinkomens voor ongeboren kinderen.

Het persoonlijke verzekeringspakket dat de overheid betaalt, lijkt tegen 19 miljard euro ook onrealistisch. Hier beweren ze dat de overheid in een juridisch geschil opdraait voor de kosten van de advocaat, dat de overheid de kosten betaalt wanneer iemand bijvoorbeeld een slotenmaker moet laten komen omdat hij/zij de huissleutel is kwijtgeraakt, dat de overheid o.a. tandarts- of accupunctuurkosten 100% terugbetaalt, enz. Over hoe men aan dat bedrag is geraakt, wordt niets vermeld. Is het daarnaast nodig dat de overheid, dus de belastingbetaler, op zoveel aspecten voor persoonlijke kosten opdraait?

³³ Statbel (2015). *Kerncijfers*. Geraadpleegd op 6 april 2017 via http://statbel.fgov.be/nl/binaries/NL_kerncijfers_2015_WEB_COMPLET_tcm325-275721.pdf

Laten we ter actualisering de kostprijs van uitsluitend de basisinkomens eens bekijken op basis van bevolkingscijfers van januari 2016³⁴. Tabel 3.2 toont het kostenplaatje dat ontstaat indien de bedragen voor het basisinkomen uit de Panorama-uitzending worden toegepast op de bevolkingssamenstelling uit 2016. De kosten lopen op tot zo'n 167 miljard euro op jaarbasis.

Tabel 3. 2 kost basisinkomens 2016 (eigen verwerking)

	Aantal personen	Bedrag basisinkomen	Kostprijs/maand (€)	Kostprijs/jaar (€)
bevolking < 18 jaar	2 285 581	200	457 116 200	5 485 394 400
bevolking va. 18 jaar	8 982 329	1500	13 473 493 500	161 681 922 000
Totaal			13 930 609 700	167 167 316 400

Tabel 3. 3 onderzoek Panorama: vermeden kosten

Vermeden kosten (in euro's)	
pensioenen	41,2 miljard
werkloosheid	11,2 miljard
kinderbijslag	6,4 miljard
kleine uitgaven (leefloon, invaliditeit, enz.)	11,9 miljard
Totaal	70,7 miljard

In tabel 3.3 zijn de kosten te vinden die vermeden kunnen worden als het basisinkomen in werking treedt. Zo zal er allereerst geen pensioen meer betaald moeten worden, want het basisinkomen is een soort pensioen en vervangt deze dus volledig. Ook het vervroegd pensioen valt weg. Mr. Daoud zegt vervolgens dat er geen kosten voor werkloosheid meer zullen zijn, want of men nu werkt of niet, iedereen krijgt 1500 euro. Er is dan ook geen loopbaanonderbreking meer, want men kan zelf beslissen de carrière te onderbreken. Er wordt vervolgens ook bespaard op de kinderbijslag, want minderjarigen krijgen 200 euro per maand. Het leefloon dat de OCMW uitkeert, is niet meer nodig alsook de inkomensgarantie voor ouderen, want men krijgt 1500 euro. Ten slotte vallen ook de kosten voor de ziekte uitkeringen weg. In dit hele verhaal is er volgens mr. Daoud sprake van een vervangingseffect.

Tabel 3. 4 onderzoek Panorama: rationalisering overheidsapparaat

Rationalisering van het overheidsapparaat (in euro's)	
administratie & logistiek (-20%)	25,5 miljard
Subsidies & premies	

³⁴ Statistics Belgium (2016). *Structuur van de bevolking volgens leeftijd en geslacht: België*. Geraadpleegd op 6 april 2017 via <http://statbel.fgov.be/nl/statistiek/cijfers/bevolking/structuur/leeftijdgeslacht/belgie/>

Het overheidsapparaat wordt gerationaliseerd (zie tabel 3.4). Hiermee bedoelen ze dat de ambtenaren die zich voordien bezighielden met de werkloosheidsuitkeringen, de pensioenen e.d. geen werk meer moeten steken in het berekenen van de uitkeringen en het controleren van de mensen. Het basisinkomen is namelijk duidelijk en eenvoudig te communiceren naar alle burgers: 1500 euro per maand voor volwassenen en 200 euro voor kinderen. In dit model veronderstellen ze dat het aantal ambtenaren in België met 20% zal verminderen. Op een totaal van 600.000 ambtenaren leidt dit tot een besparing van 4 miljard euro per jaar aan salarissen. Daarnaast zijn er de subsidies en steun voor investeringen. De onderzoekers stellen in hun model een zevende staats hervorming voor waarin bevoegdheden worden overgeheveld naar de burgers. Op die manier vallen de subsidies van de overheid weg, want dat geld wordt nu bijeengebracht door de burgers via bv. crowdfunding. Culturele en sportieve evenementen, musea, het Théâtre National e.d. worden in dit model dus gesubsidieerd door de burgers zelf omdat zij met 1500 euro per maand voldoende inkomen hebben en zelf kunnen beslissen waarin ze investeren. Ten slotte is er nog het voorstel om een derde van de staatsschuld terug te betalen met het geld dat nu op de spaarrekeningen staat. Er gaat namelijk zo'n 12 miljard euro per jaar naar de aflossing van de rente aan schuldeisers. Als de burgers hun spaargeld ter beschikking stellen om de staatsschuld deels mee af te lossen, krijgen ze een interestvoet aangeboden van 0,5%. Dat komt voor de staat beter uit dan de rentevoet van 3,1% die ze nu betalen en leidt volgens de onderzoekers tot een besparing van 3,3 miljard euro per jaar.

Tabel 3. 5 onderzoek Panorama: extra opbrengsten overheid

Extra opbrengsten overheid (in euro's)	
verhoging van het BTW-tarief 25%	16 miljard
verhoging van de registratierechten naar 25%	5,3 miljard
vermogensbelasting van 25%	29,2 miljard
belasting op meerwaarde van 25%	3 miljard
aanpassing van de personenbelasting	22,9 miljard
aanpassing belasting rechtspersonen	4,2 miljard
aanpassing roerende voorheffing	2,8 miljard
herstel van 50% op fiscale en sociale fraude	12 miljard
Totaal	95,4 miljard

In hun financieringsplan willen ze, naast een aantal andere hervormingen die te vinden zijn in tabel 3.5, de BTW doen stijgen tot 25% om extra inkomsten te genereren. Zij beweren dat dit 16 miljard euro opbrengt, oftewel 4 miljard euro per procent stijging. De vraag is of dit realistisch is. Volgens Vereeck (2016) leidt 1% stijging in de BTW tot slechts 1,8 miljard euro extra opbrengsten. Dus een BTW tarief van 25% zou dan 7,2 miljard opbrengen i.p.v. 16 miljard euro. In een land zoals België, waar men relatief makkelijk in een buurland kan geraken, zal zo een hoog tarief, van 25%, er hoogstwaarschijnlijk voor zorgen dat meer mensen hun inkopen gaan doen in het goedkopere buitenland. In de literatuur bestaat er bewijs van een economische verschuiving richting lagere

belastingzones in gebieden waar men zich niet ver van landsgrenzen bevindt³⁵. Hebben ze bij Panorama rekening gehouden met deze gedragswijziging?

Volgens hun onderzoek zou dit model resulteren in $- 187,4 + 70,7 + 25,5 + 95,4 = 4,2$ miljard euro winst voor de overheid. Voorts voorspellen ze dat de koopkracht in een systeem van basisinkomen zou stijgen met 25%. Ze beweren ten slotte dat de lancering van het systeem 0 euro zou kosten, mits de privatisering van enkele publieke bedrijven (ter waarde van 6 miljard euro).

---

³⁵ Davis, L., 2011. *The effects of preferential VAT rates near international borders: evidence from Mexico*. National Tax Journal. Maart 2011, Vol. 64 Issue 1, p. 85-104.

Hoofdstuk 4: Basisinkomen in het buitenland

Er zijn wereldwijd reeds verschillende experimenten gedaan rond het basisinkomen of stappen gezet in die richting. Hieronder worden ze behandeld en hun resultaten worden vermeld. Het is interessant om te kijken welke initiatieven er in het buitenland al bestaan rond het basisinkomen. Deze ideeën en de eventuele resultaten ervan kunnen leerzaam zijn voor de toepassing in België.

4.1 Canada³⁶

In 1974 vond het grootste experiment over het basisinkomen plaats in Dauphin, Canada. In het MINCOME-project kregen de inwoners van het stadje iedere maand een basisinkomen, zonder enige voorwaarden. Hiervoor werd 17 miljoen dollar uitgetrokken. Het doel van dit experiment was om na te gaan wat er met de arbeidsmarkt zou gebeuren: zouden mensen stoppen met werken als ze onvoorwaardelijk geld krijgen of niet?

Het project werd in 1979 stopgezet door een verandering in het politieke klimaat. De nieuwe regering wilde er geen geld meer in stoppen en de data, 1800 vierkante meter aan kartonnen dozen, werd nooit in een officieel rapport gezet. Professor Evelyne Forget, econoom aan de universiteit van Manitoba, ontdekte dit archief en heeft de data geanalyseerd. Uit haar resultaten bleek dat tijdens MINCOME³⁷:

- de hospitalisatie daalde met 8,5%;
- meer jongeren hun school afmaakten;
- er sprake was van minder huiselijk geweld en minder psychische problemen;
- het totale aantal arbeidsuren daalde met 13%. Kostwinners gingen amper minder werken. Degenen die wel minder gingen werken waren vrouwen die langer thuis wilden blijven na de bevalling, en jongens die terug naar school gingen om hun diploma te behalen.

4.2 Zwitserland

Op 5 juni 2016 vond in Zwitserland een referendum plaats over het invoeren van een basisinkomen. Hiermee werd Zwitserland het eerste land waarin een nationaal referendum heeft plaatsgevonden over dit onderwerp. Het initiatief kwam van de Zwitserse afdeling van BIEN en stelde een basisinkomen van 2500 Zwitserse frank per maand voor. 76,93% van de deelnemers stemde tegen de invoering. Reden hiervoor is mogelijk dat de mensen niet voldoende geïnformeerd waren over de financiering ervan. Ondanks het feit dat het basisinkomen werd tegengestemd, is het referendum niet voor niets geweest. Dit in de zin dat het talrijke debatten op poten heeft gezet en men hevig is beginnen discussiëren over de sociale zekerheid, ook in de andere Europese landen.

---

³⁶ Forget, Evelyne L. (2011). *The town with no poverty*. Winnipeg: University of Manitoba.

³⁷ Bregman R., De Correspondent (2013). *Waarom we iedereen gratis geld moeten geven*. Geraadpleegd op 9 oktober 2016 via <https://decorrespondent.nl/10/Waarom-we-iedereen-gratis-geld-moeten-geven/384450-0b1c02bd>

4.3 Kenia

In Kenia hebben ze geëxperimenteerd met onvoorwaardelijke cash transfers (UCT's)³⁸. Het programma werd geleid door de internationale VZW GiveDirectly die UCT's geeft aan arme gezinnen in ontwikkelingslanden. Het project duurde van 2011 t.e.m. 2013. De bedoeling van dit experiment was om te onderzoeken hoe de economische toestand en psychologische gezondheid van landelijke gezinnen werden beïnvloed. De onderzoeksvraag was of mensen die onvoorwaardelijk geld krijgen minder geneigd zijn dat geld verantwoordelijk uit te geven of productieve investeringen te doen. De resultaten worden hieronder opgedeeld o.b.v. de economische en psychologische gevolgen.

Economische impact:

- Stijging in voedingsconsumptie, medische uitgaven, uitgaven voor school en sociale evenementen. Er was geen stijging in de uitgaven voor 'temptation goods' zoals alcohol en tabak.
- De investeringen van de gezinnen steeg met 58,3 procent. Investerings in lucratieve activiteiten stegen en de opbrengsten uit deze activiteiten stegen met 34%. De geschatte winst steeg daarentegen niet.

Psychologische impact:

- De psychologische gezondheid is erop vooruitgegaan. Dit werd gedreven door stijgingen in geluk en voldoening in het leven en dalen in stress en depressie.
- In gezinnen waar de vrouwen de ontvangers waren van de cash transfer werd ook vastgesteld dat er minder huiselijk geweld was en vrouwen meer beslissingsmacht hadden.

4.4 Nederland

In Nederland zijn ze van plan in 4 gemeenten, namelijk Utrecht, Groningen, Wageningen en Tilburg experimenten omtrent verschillende soorten bijstandsuitkeringen uit te voeren³⁹. De experimenten in iedere gemeente gebeuren m.b.v. vijf onderzoeksgroepen. De eerste groep dient als controlegroep en blijft onder toepassing van de huidige regels. Eén van de vijf onderzoeksgroepen moet een soort basisinkomen krijgen. De andere groepen krijgen allemaal andere regels. De bedoeling van het experiment is om na te gaan of mensen zonder regulaties (groep basisinkomen) bijvoorbeeld eerder werk zullen vinden en wat de gevolgen zijn voor o.a. de gezondheid. Belangrijk detail: de proefpersonen bestaan enkel uit mensen die al een soort van uitkering ontvangen en het experiment wordt dus niet uitgevoerd op alle inwoners van de gemeenten.

---

³⁸ Haushofer, J., Shapiro, J. (2013) *Household response to income changes: Evidence from an unconditional cash transfer program in Kenya*. Massachusetts Institute of Technology.

³⁹ Duic (2016). *Utrecht mag experimenteren met bijstand, proef met basisinkomen onzeker*. Geraadpleegd op 12 oktober 2016 via <https://www.duic.nl/politiek/utrecht-mag-experimenteren-bijstand-proef-basisinkomen-onzeker/>

4.5 Finland

De premier van Finland, Juha Sipilä, is een voorstander van het idee van een basisinkomen en zijn centrumrechtse partij wil hier dan ook mee experimenteren. De uitvoering van dit project werd toegewezen aan het onderzoeksteam van Olli Kangas, onderzoeksdirecteur van de Finse institutie voor sociale zekerheid. Volgens een powerpointslide van Kangas⁴⁰ is het doel van het basisinkomen om het bestaande sociale beleid beter te laten overeenkomen met de veranderende maatschappij, om elementen die arbeid ontmoedigen af te schaffen en om de bureaucratie te verminderen. Het project zal in 2017 starten en 2 jaar duren. Het experiment zal verschillende modellen testen:

- volledig basisinkomen: relatief hoog bedrag waarbij de meeste uitkeringen vervangen worden.
- Partieel basisinkomen: ongeveer 550 euro, het huidige bijstandsniveau in Finland, bestaande uitkeringen worden behouden.
- Negatieve inkomenstaks: hiermee zal het basisinkomen worden wegbelast naarmate men meer verdient. Zolang het inkomen onder een bepaald bedrag zit zal dat door de overheid worden aangevuld tot men aan het minimumbedrag zit.
- Andere: bijvoorbeeld een soort van participatie-inkomen waarbij positief gedrag, zoals vrijwilligerswerk, wordt beloond met extra betalingen bovenop de uitkering.

4.6 Alaska

In november 1976 stemden de inwoners van Alaska voor de oprichting van de Permanent Fund. Dit fonds, dat in de grondwet staat, wordt gebruikt om de inkomsten uit grondstoffen, zoals olie en aardgas, in te steken zodat het niet meer inefficiënt wordt uitgegeven. In het begin werd het geld van het fonds volledig geïnvesteerd in obligaties. In 1982, nadat het Alaska Permanent Fund Dividend programma werd goedgekeurd, werd het eerste dividend van \$1000 uitgegeven. In 2008 werd het hoogste dividend ooit uitgekeerd, namelijk \$3269 (inclusief een eenmalige uitkering van \$1200). In november 2016 had de Permanent Fund een totale waarde van meer dan 54,6 miljard dollar⁴¹.

De belangrijkste voorwaarden om een dividenduitkering te ontvangen zijn de volgende:

- men mag geen misdrijf gepleegd hebben;
- men moet het voorgaande jaar van 1 januari t.e.m. 31 december inwoner geweest zijn van Alaska;
- men moet de intentie hebben om voor onbepaalde tijd een inwoner van Alaska te blijven.

---

⁴⁰ Vox (2015). *Finland's hugely exciting experiment in basic income, explained*. Geraadpleegd op 12 oktober 2016 via <http://www.vox.com/2015/12/?8/9872554/finland-basic-income-experiment>

⁴¹ Alaska Permanent Fund Corporation (2017). *About the APFC*. Geraadpleegd op 20 november 2016 via <http://www.apfc.org/home/Content/home/index.cfm>

4.7 Duitsland

In Duitsland bestaat er sinds 2014 een initiatief met de naam Mein Grundeinkommen. Hiermee krijgen geselecteerde deelnemers een jaar lang een basisinkomen van 1000 euro per maand. Dit wordt gefinancierd via crowdfunding. Het project heeft tot nu toe (mei 2017) al een basisinkomen kunnen geven aan 89 mensen⁴².

Duitsland is niet het enige land waar dit project bestaat. Mein Grundeinkommen is een inspiratiebron geweest voor een gelijkaardig initiatief in de USA. Ook in Nederland worden er sinds juni 2015 basisinkomens uitgedeeld dankzij crowdfunding. Onsbasisinkomen.nl is een initiatief van MIES (Maatschappij voor Innovatie van Economie en Samenleving) en spaart momenteel om het derde basisinkomen te kunnen uitreiken.

4.8 Besluit

Er zijn verschillende conclusies die we kunnen trekken uit de experimenten die wereldwijd werden gedaan. Eerst en vooral is het zo dat mensen in de onderzochte landen na het ontvangen van een basisinkomen niet op de bank gaan luieren, maar dat ze net meer gaan ondernemen met hun geld. Er is sprake van dalingen in huiselijk geweld en stijgingen in psychische gezondheid. Dat laatste is voornamelijk een gevolg van de stress die vermindert dankzij het krijgen van een basisinkomen.

Vervolgens zijn er elementen waar rekening mee gehouden moet worden bij concrete voorstellen van het basisinkomen. Zo kunnen we uit het Zwitsers referendum leren dat de bevolking eerst voldoende geïnformeerd moet worden en dat er een duidelijk plan met berekeningen gemaakt dient te worden vooraleer er een voorstel naar buiten wordt gebracht.

Als we echt concrete onderzoeken willen uitvoeren om de gevolgen van een basisinkomen te achterhalen, is het opzetten van een crowdfunding zoals in o.a. Duitsland een slim initiatief. Het effectieve gedrag van de winnaars kan dan in de gaten gehouden worden. De mate waarin geld wordt gedoneerd, geeft ook aan hoeveel mensen het idee van een basisinkomen steunen.

Ten slotte zijn de voorwaarden van het fonds in Alaska een interessante inspiratiebron voor de toepassing van een basisinkomen in eigen land. De voorwaarde omtrent het plegen van misdaden kan worden toegepast in die zin dat er geen basisinkomens worden voorzien voor gevangenen. De voorwaarde dat men het volledige voorgaande kalenderjaar inwoner geweest moet zijn van het land is zeker nuttig met het oog op het immigratieprobleem dat werd besproken.

---

⁴² Mein Grundeinkommen (2017). *Mein Grundeinkommen*. Geraadpleegd op 4 mei 2017 via <https://www.mein-grundeinkommen.de/start>

Hoofdstuk 5 : Perspectief van de burgers

In dit hoofdstuk wordt de focus gelegd op de gevolgen van een basisinkomen voor de burgers. De financiële situatie van Belgische uitkeringstrekkers anno 2016 wordt bekeken. Zoals eerder vermeld, wordt er met modelgezinnen gewerkt om de simulaties uit te voeren. Dit is omdat de hoogte van de sociale uitkering afhankelijk is van de gezinssituatie van de persoon. Voor het basisinkomen maakt dit echter niet uit, omdat ieder individu eenzelfde bedrag ontvangt. Nadat de modelgezinnen zijn gedefinieerd, worden de verschillende soorten sociale uitkering behandeld en wordt nagegaan wat de grensbedragen zijn. Dit schept een beeld van wat de huidige sociale zekerheid te bieden heeft en levert bedragen waarmee het OBI vergeleken kan worden.

Er wordt gestart met het definiëren van de verschillende gezinssituaties. De definities die gebruikt worden, komen uit de woordenlijst van de RVA⁴³:

- *alleenwonende*: "Een alleenwonende is een persoon die effectief alleen woont en zich bovendien niet in een situatie bevindt waarin hij wordt beschouwd als een werknemer met gezinslast (bv. omdat hij onderhoudsgeld dient te betalen)." Het gaat hier dus in andere woorden om een persoon die alleen woont en geen personen ten laste heeft.
- *Samenwonende*: "Een samenwonende is iemand die niet effectief alleen woont en niet aanzien kan worden als een werknemer met gezinslast." Het gaat hier dus in andere woorden om een persoon die samenwoont en geen personen ten laste heeft.
- *Samenwonende met gezinslast*: "De samenwonende met gezinslast is de werkloze die aantoonbaar dat hij bepaalde personen financieel ten laste heeft. Daardoor krijgt hij als werkloze een hoger dagbedrag. Dit kan bv. zijn omdat hij als alleenwonende onderhoudsgeld betaalt of omdat hij samenwoont met een kind waarvoor hij recht heeft op kinderbijslag of met een partner of familielid dat/die geen beroeps- of vervangingsinkomen heeft."

Hiermee worden de modelgezinnen opgebouwd:

- Alleenstaande zonder kinderen (= alleenwonende)
- Alleenstaande zonder kinderen (= samenwonende)
- Alleenstaande met 1 kind (= samenwonende met gezinslast)
- Alleenstaande met 2 kinderen (= samenwonende met gezinslast)
- Alleenstaande met 3 kinderen (= samenwonende met gezinslast)
- Gezin met 2 volwassenen en 1 kind
- Gezin met 2 volwassenen en 2 kinderen
- Gezin met 2 volwassenen en 3 kinderen
- Alleenstaande gepensioneerde
- Koppel gepensioneerden

---

⁴³ Rijksdienst Voor Arbeidsvoorziening (2016). *Woordenlijst*. Geraadpleegd op 12 maart 2017 via <http://www.rva.be/nl/word-list>

Ter verduidelijking van de modelgezinnen: eerst en vooral wordt een alleenstaande ouder niet anders beschouwd dan een ouder dat onderdeel is van een getrouwd koppel dat samenwoont. Beide personen worden beschouwd als een samenwonende met gezinslast. Vervolgens is het verschil tussen de eerste twee 'alleenstaande zonder kinderen' dat de eerste alleen woont en niemand ten laste heeft, terwijl de tweede ook niemand ten laste heeft, maar wel met iemand samenwoont. Ten slotte is een persoon die alleen woont en alimentatie moet betalen (= iemand ten laste hebben) geen alleenwonende meer, maar een samenwonende met gezinslast.

De personen in de modelgezinnen ontvangen allemaal een soort uitkering om de vergelijking met het basisinkomen te kunnen maken, want voor personen die een inkomen uit arbeid ontvangen, komt het bedrag van het basisinkomen er gewoon bij. Zoals eerder vermeld zal er in deze thesis niet te veel ingegaan worden op personen die werken en dus geen sociale uitkering ontvangen. De focus ligt op wat er financieel gaat veranderen voor mensen die een basisinkomen krijgen in de plaats van een sociale uitkering.

In de volgende secties worden de ziekte verzekering, het leefloon, het pensioen, de werkloosheidsuitkering en de kinderbijslag geanalyseerd. De minimum- en maximumbedragen die hiervoor worden gevonden, zijn noodzakelijk als input voor de simulaties uit hoofdstuk 7.

5.1 Ziekte uitkering

Als men arbeidsongeschikt raakt, heeft men recht op een ziekte uitkering die wordt uitbetaald door het ziekenfonds. De uitkering wordt berekend op basis van de duur van de ongeschiktheid, de gezinssituatie en het laatstverdiende loon⁴⁴. De minimum- en maximumbedragen per dag waarmee de berekeningen worden gedaan, werden gevonden op de website van de Voorzorg⁴⁵ en worden vermenigvuldigd met 26 vergoedbare dagen per maand.

Tijdens de eerste zes maanden van de arbeidsongeschiktheid ontvangt men 60% van het begrensd brutoloon wat dus een maximale uitkering van 2.120,30 euro/maand kan zijn. Voor deze periode is er geen minimumbedrag.

Vanaf de zevende maand arbeidsongeschiktheid geldt er een minimumbedrag als een extra vorm van bescherming. Op die manier komt de uitkering nooit lager dan het leefloon te liggen. Het

---

⁵⁴ Christelijke Mutualiteit (2017). *Berekening van de uitkering voor werknemers*. Geraadpleegd op 15 april 2017 via <http://www.cm.be/diensten-en-voordelen/ziekte-en-behandeling/ziekte-en-invaliditeitsuitkering/berekening/werknemers.jsp>

⁵⁵ De Voorzorg (2017). *Minimum- en maximumbedrag primaire arbeidsongeschiktheid*. Geraadpleegd op 15 april 2017 via <http://www.devoorzorg.be/antwerpen/voordelen-advies/Uitkeringen/Ziekte-en-ongeval/Je-uitkering-bij-arbeidsongeschiktheid/pages/minimum-en-maximumbedrag-primaire-arbeidsongeschiktheid.aspx>

maximumbedrag blijft op dezelfde hoogte als tijdens de eerste zes maanden, nl. 2.120,30 euro per maand. De minimumbedragen zijn afhankelijk van of men personen ten laste heeft:

- zonder personen ten laste: 867,36 euro/maand
- met personen ten laste: 1.156,48 euro/maand

Wie langer dan één jaar arbeidsongeschikt is, wordt beschouwd als invalide. De uitkeringen voor deze categorie zijn afhankelijk van de gezinssituatie en worden als volgt bepaald:

- alleenstaande: 55% van het laatste brutoloon, maximum 1.905,54 euro/maand
- samenwonende: 40% van het laatste brutoloon, maximum 1.385,8 euro/maand
- met gezinslast: 65% van het laatste brutoloon, maximum 2.251,86 euro/maand

Op de ziekte uitkering tijdens de eerste twaalf maanden van de arbeidsongeschiktheid wordt 11,11% bedrijfsvoorheffing ingehouden. Op de uitkering voor invaliditeit, dus vanaf het tweede jaar arbeidsongeschiktheid, wordt er geen bedrijfsvoorheffing meer ingehouden. Deze uitkering is echter niet belastingvrij! Het is wel mogelijk dat de persoon een belastingvoordeel toegekend krijgt door de fiscus.

5.2 Leefloon⁴⁶

Een leefloon is een uitkering die wordt toegekend door het OCMW. Het is een laatste toevlucht voor mensen die een onvoldoende inkomen hebben en met persoonlijke inspanningen niets aan die situatie kunnen veranderen. Personen die recht hebben op een leefloon maken in de eerste plaats geen aanspraak op andere sociale uitkeringen. Het bedrag van het leefloon is afhankelijk van de gezinssituatie. De meest recente bedragen gelden vanaf 1 juni 2016 en werden gevonden op de website van de POD Maatschappelijke Integratie⁴⁷:

- alleenwonende: 867,40 euro/maand
- samenwonende: 578,27 euro/maand
- samenwonende met gezinslast: 1.156,53 euro/maand voor het volledige gezin

5.3 Pensioen

Het pensioen is opgebouwd uit drie pijlers:

- eerste pijler: het wettelijke pensioen;
- tweede pijler: bovenwettelijk collectief pensioen, eventueel (mee)gefinancierd door de werkgever (groepsverzekering, pensioenfondsen);
- derde pijler: bovenwettelijk individueel pensioen, privé opgebouwd via pensioensparen.

Door de tweede en derde pijler is het mogelijk dat een individu een erg hoog pensioen ontvangt. Men zou denken dat het absurd is om die hoge bedragen te vervangen door een basisinkomen. Het basisinkomen is echter geen alternatief voor het volledige pensioen, maar vervangt in principe

---

⁴⁶ Vlaanderen (2017). *Leefloon*. Geraadpleegd op 13 april 2017 via <https://www.vlaanderen.be/nl/gezin-welzijn-en-gezondheid/leefloon>

⁴⁷ POD Maatschappelijke Integratie (2017). *(Equivalent) leefloon*. Geraadpleegd op 13 april 2017 via <http://www.mi-is.be/nl/equivalent-leefloon>

enkel het wettelijke pensioen. Dit is namelijk de enige van de drie pijlers die kan beschouwd worden als een sociale uitkering.

In theorie wordt het wettelijk pensioen als volgt berekend⁴⁸:

$$((\text{totaal loon} * \text{herwaarderingscoëfficiënt}) / 45) * \text{gezinstoestand}$$

Voor de factor "gezinstoestand" wordt 75% gebruikt indien het gaat om een gezinspensioen en 60% indien het gaat om een alleenstaandenpensioen. Bij de lonen wordt rekening gehouden met een plafond en een minimumrecht per loopbaanjaar. De herwaarderingscoëfficiënten zijn verschillend voor alle kalenderjaren en worden gebruikt om de lonen aan te passen aan de kost van levensonderhoud.

Onder een volledige loopbaan wordt voor pensioenen in 2017 41 gewerkte jaren verondersteld. Een ambtenaar met een volledige loopbaan achter de rug waarin de lonen nooit onder het loonplafond lagen, krijgt in 2017 **maximum** de volgende brutobedragen⁴⁹:

- alleenstaandenpensioen: 2.313,67 euro/maand
- gezinspensioen: 2.892,09 euro/maand

Voor arbeiders kan deze maximumberekening nog niet gemaakt worden omdat hiervoor pas in 1981 loonplafonds werden ingevoerd. Voor onze berekeningen werken we dan ook gewoon met het maximumpensioen voor bedienden. Let wel: in werkelijkheid kunnen de pensioenen hoger liggen door middel van de tweede en derde pijler.

Voor het gewaarborgd minimumpensioen gelden een aantal voorwaarden met betrekking tot de duur van de loopbaan en de intensiteit van de tewerkstelling per kalenderjaar. Hier wordt in deze thesis niet verder op ingegaan. Indien aan alle voorwaarden voldaan zijn, krijgt men volgens **minimumpensioen**⁵⁰:

- alleenstaandenpensioen: 1.168,73 euro/maand
- gezinspensioen: 1.460,45 euro/maand

Het bestaan van een gewaarborgd minimumpensioen betekent niet dat er geen mensen zijn die minder dan bovenstaande bedragen ontvangen. Er zijn namelijk ook mensen die niet aan de voorwaarden voldoen en daardoor niet in aanmerking komen voor een minimumpensioen.

s

---

⁴⁸ Federale Pensioendienst (2017). *De berekening van uw pensioen*. Geraadpleegd op 5 april 2017 via <http://www.onprvp.fgov.be/NL/profes/calculation/paginas/default.aspx>

⁴⁹ Federale Pensioendienst (2017). *Het maximumpensioen per maand*. Geraadpleegd op 5 april 2017 via <http://www.onprvp.fgov.be/NL/profes/calculation/amount/paginas/default.aspx>

⁵⁰ Federale Pensioendienst (2017). *Gewaarborgd minimumpensioen*. Geraadpleegd op 5 april 2017 via <http://www.onprvp.fgov.be/NL/profes/calculation/minimum/paginas/default.aspx>

5.4 Werkloosheidsuitkering⁵¹

Een werkloze wordt vergoed voor gemiddeld 26 dagen per maand en de hoogte van de uitkering is degressief. Hoe langer men werkloos is, hoe lager het bedrag van de werkloosheidsuitkering. Er bestaan 3 vergoedingsperiodes waarin de percentages en loongrenzen verschillen. De eerste periode bevat de eerste 12 maanden, de tweede periode duurt twee maanden plus twee maanden per jaar beroepsverleden (max. 36 maanden) en de derde periode gaat in na de tweede, dus maximaal na 48 maanden werkloosheid (12 + max. 36 maanden). Er bestaat echter geen tijdslimiet, de uitkeringen worden dus voor onbeperkte duur toegekend.

Om de analyse overzichtelijk te houden, wordt er geen rekening gehouden met de tweede vergoedingsperiode. Deze is namelijk te uitgebreid en afhankelijk van het beroepsverleden van de persoon in kwestie. Tijdens het eerste jaar van de werkloosheid, oftewel de eerste vergoedingsperiode, worden alle personen hetzelfde behandeld: de hoogte van de uitkering is onafhankelijk van de gezinssituatie, maar hangt wel af van het laatst verdiende loon. Deze periode is opgedeeld in drie fases: twee van 3 maanden en één van 6 maanden. Hier volgt een samenvatting van wat de uitkeringen in deze fases zijn:

- tijdens de **eerste drie maanden** werkloosheid: 65% van het laatst verdiende loon, begrensd tot de hoogste loongrens
- van de **vierde tot de zesde** maand werkloosheid: 60% van het laatst verdiende loon, begrensd tot de hoogste loongrens
- van de **zevende tot de twaalfde maand** werkloosheid: 60% van het laatst verdiende loon, begrensd tot de middelste loongrens.

De uitkeringen zijn dus afhankelijk van het loon, maar niet in onbeperkte mate. Daarom bestaan er loongrenzen die in de plaats van het werkelijke loon worden gebruikt voor personen die meer verdienen dan een bepaald bedrag. De hoogste loongrens staat op 2.547,39 euro/maand en is van toepassing op de eerste zes maanden werkloosheid. De middelste loongrens staat op 2.374,21 euro/maand en geldt van de zevende tot de twaalfde maand werkloosheid. Verder zijn er nog de laagste en de specifieke loongrens, maar deze worden buiten beschouwing gelaten in deze thesis omdat zij van toepassing zijn op de tweede vergoedingsperiode.

Hoewel de werkloosheidsuitkering tijdens de eerste vergoedingsperiode op dezelfde manier wordt berekend voor iedere werkloze, hangt de **minimumuitkering** wel af van de gezinssituatie. Gedurende de eerste twaalf maanden van de werkloosheid zijn dit de minimumbedragen:

- alleenwonende: $38,14 \times 26$ dagen = 991,64 euro/maand
- samenwonende zonder gezinslast: $28,6 \times 26$ dagen = 743,6 euro/maand
- samenwonende met gezinslast: $45,41 \times 26$ dagen = 1180,66 euro/maand

---

⁵¹ Rijksdienst Voor Arbeidsvoorziening (2016). *Hoeveel bedraagt uw uitkering na een tewerkstelling?* Geraadpleegd op 12 maart 2017 via <http://www.rva.be/nl/documentatie/infoblad/t67>

De maximumuitkeringen tijdens de eerste vergoedingsperiode zijn voor iedere werkloze hetzelfde en verschillen per fase:

- fase 1 (maand 1-3): 65% van 2.547,39 = 1655,8 euro/maand
- fase 2 (maand 4-6): 60% van 2.547,39 = 1528,43 euro/maand
- fase 3 (maand 7-12): 60% van 2.374,21 = 1424,52 euro/maand

De derde vergoedingsperiode start ten laatste op de 49ste maand werkloosheid, afhankelijk van de duur van de tweede vergoedingsperiode. In deze periode bestaan er geen minimum- of maximumbedragen en krijgt de werkloze gewoon een forfaitaire uitkering. Dit bedrag hangt niet meer af van het laatst verdiende loon, maar wel van de gezinssituatie. De forfaitaire uitkering bedraagt:

- voor een alleenwonende: 38,14 x 26 dagen = 991,64 euro/maand
- voor een samenwonende zonder gezinslast: 20,15 x 26 dagen = 523,9 euro/maand
- voor een samenwonende met gezinslast: 45,41 x 26 dagen = 1180,66 euro/maand

Omdat in de simulaties een onderscheid wordt gemaakt tussen werklozen in de eerste en derde vergoedingsperiode is het belangrijk hun een verschillende benaming te geven. Werklozen in de eerste vergoedingsperiode, die dus minder dan een jaar werkloos zijn, zullen vanaf nu kortstondig werklozen genoemd worden. Werklozen in de derde vergoedingsperiode worden vanaf nu langdurig werklozen genoemd.

5.5 Kinderbijslag⁵²

De grootte van de kinderbijslag wordt berekend door een basiskinderbijslag aan te vullen met een leeftijdsbijslag en eventueel bijkomende bijslagen. De bedragen die gebruikt worden, komen van Xerius.

In de simulaties wordt om praktische redenen gewerkt met gezonde kinderen, tussen de 12 en 17 jaar, die geen wezen zijn. De reden voor de gekozen leeftijden is omdat deze categorie de hoogste bedragen krijgt in zowel de basis voor de kinderbijslag als in de toeslagen indien de meerderjarige categorie buiten beschouwing wordt gelaten. Voor de jongere kinderen zal de totale kinderbijslag dus in ieder geval lager liggen. Wanneer de kinderbijslag wordt vergeleken met het basisinkomen dat minderjarigen krijgen, zal in de berekeningen het kleinst mogelijke verschil verschijnen (in de vergelijking voor jongere kinderen zal het verschil steeds groter zijn).

Hieronder volgen de berekeningen die gebruikt worden in de simulaties:

- een gezin met 1 kind ontvangt op jaarbasis 12 maal de basiskinderbijslag van 92,09 euro plus een leeftijdsbijslag van 24,43 euro. Hier komt dan nog éénmalig de jaarlijkse

---

⁵² Xerius (2016). *Hoeveel kinderbijslag?* Geraadpleegd op 19 maart 2017 via <http://www.xerius.be/kinderbijslag/recht-op-kinderbijslag/hoeveel-kinderbijslag/>

leeftijdsbijslag van 61,20 euro bij. Het gezin ontvangt dus 1459,44 euro per jaar aan kinderbijslag.

- een gezin met 2 kinderen ontvangt op jaarbasis 12 maal de basiskinderbijslag van 92,09 euro voor het eerste kind en 170,39 euro voor het tweede kind plus een leeftijdsbijslag van 24,43 euro voor het eerste kind en 48,88 euro voor elk ander kind. Hier komt dan nog tweemaal de jaarlijkse leeftijdsbijslag van 61,20 euro bij. Het gezin ontvangt dus 4151,88 euro per jaar aan kinderbijslag.
- een gezin met 3 kinderen ontvangt op jaarbasis 12 maal de basiskinderbijslag van 92,09 euro voor het eerste kind, 170,39 euro voor het tweede kind en 254,40 euro voor het derde kind plus een leeftijdsbijslag van 24,43 euro voor het eerste kind en 48,88 euro voor elk ander kind. Hier komt dan nog driemaal de jaarlijkse leeftijdsbijslag van 61,20 euro bij. Het gezin ontvangt dus 7852,44 euro per jaar aan kinderbijslag.

Hoofdstuk 6: Perspectief van de overheid

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar het financiële plaatje voor de overheid. Wat zal deze in een systeem van OBI niet meer moeten bekostigen? Als het basisinkomen wordt ingevoerd, zullen de meeste sociale uitkeringen namelijk wegvallen. Echter zal niet de volledige sociale zekerheid worden afgeschaft. Uitgaven zoals die van het fonds arbeidsongevallen en beroepsziekten blijven bestaan, net zoals de ziekteverzekeringen. Het is dus niet de bedoeling dat iemand die gezondheidsproblemen heeft de hoge kosten die hieraan verbonden zijn moet zien te financieren met een basisinkomen.

In sectie 6.1 wordt een base case opgebouwd. Hiervoor wordt gewerkt met cijfers omtrent de overheidsuitgaven uit 2016 die allemaal gevonden werden in de algemene toelichting van de begrotingen van ontvangsten en uitgaven voor het begrotingsjaar 2017⁵³ (hierna begroting 2017 genoemd). Nadat deze data is verzameld, kan een beeld gevormd worden van wat de overheid niet meer moet bekostigen bij de invoering van een basisinkomen. Deze besparing is meteen ook het budget om de grootte van het basisinkomen te bepalen in de base case.

In sectie 6.2 wordt data verzameld om een aparte simulatie voor de overheid te maken. Hier worden opties geanalyseerd om het budget voor het basisinkomen te vergroten. Deze middelen worden niet in de base case opgenomen omdat over deze cijfers geen complete zekerheid bestaat.

6.1 Base case overheid

Tabel 6.1 geeft een overzicht van welke de kosten en baten, of beter vermeden kosten, zijn indien een basisinkomen wordt ingevoerd. Het kostengedeelte bestaat in dit geval uit het bedrag van het basisinkomen voor iedereen. Dit zullen echter niet de enige extra kosten zijn als een OBI effectief wordt ingevoerd. Het implementeren van een compleet nieuw systeem heeft namelijk ook een bepaalde kost. Omdat hier echter geen realistische bedragen rond te vinden zijn, wordt de base case beperkt tot bedragen waar wel zekerheid rond bestaat. Daarnaast zijn er de vermeden kosten die een aantal sociale uitkeringen en de daarbij horende administratiekosten omvatten. Dit is dus anders gezien een lijst van besparingen voor de overheid. Aan deze zijde is ook nog uitbreiding mogelijk zoals in het onderzoek van Panorama wordt gedaan (zie tabel 3.4 en 3.5). De opties hiervoor worden, zoals eerder vermeld, behandeld in sectie 6.2. Wanneer in dit hoofdstuk besparingen vermeld worden, mag dit niet letterlijk als een besparing geïnterpreteerd worden. De middelen die bespaard worden, zullen namelijk altijd dienen om het basisinkomen te financieren.

---

⁵³ FOD beleid en ondersteuning (2017). *Begroting 2017*. Geraadpleegd op 17 maart 2017 via http://www.begroting.be/NL/budgetOnline/AT_54K2107001.pdf

Tabel 6. 1 kostenanalyse overheid: base case

KOSTEN	VERMEDEN KOSTEN
Basisinkomen voor alle burgers	Werkloosheidsuitkering
	Ziekte uitkering
	Kinderbijslag
	Sociale bijstand
	Pensioenen
	Overheidspensioenen
	Beheerskosten
	Zelfstandigen

6.1.1 Werkloosheidsuitkering

In de begroting 2017 staan de prestaties van het stelsel globaal beheer voor werknemers. Voor dit onderdeel kan zoals te zien is in tabel 6.2 ongeveer 17,5 miljard euro bespaard worden.

Tabel 6. 2 besparingen stelsel globaal beheer werknemers

	Bedrag (in duizend euro)
RVA - werkloosheid	5.943.476 €
RVA - werkloosheid met bedrijfstoelage	1.403.384 €
RVA - loopbaanonderbreking & tijdskrediet mijnwerkers - invaliditeit	819.412 €
pool der zeelieden - werkloosheid	1.301.000 €
HVKZ-ZIV	809.000 €
Totaal	7.291.000 €
	17.567.272 €

6.1.2 Ziekte uitkering

Onder dit luik vallen de vervangingsinkomens die personen krijgen als ze arbeidsongeschikt zijn. Hierin zitten dus niet de kosten die te maken hebben met de geneeskundige verzorging en ziekteverzekeringen. In de begroting 2017 is het bedrag van de uitkeringen voor werknemers vanwege de RIZIV te vinden, nl. 7.465.775.000 euro.

6.1.3 Kinderbijslag

In de begroting 2017 staan ook cijfers rond de kinderbijslag. Voor de zesde staatshervorming was dit een bevoegdheid van de federale overheid, maar nu is dit opgesplitst zoals te zien in is tabel 6.3. Deze cijfers bevatten ook de kosten van de gewaarborgde gezinsbijslag.

Tabel 6. 3 besparingen kinderbijslag

Gemeenschap	Bedrag (in miljoen euro)
Vlaamse	3.675,3
Franse	2.173,5
Duitstalige	43,1
Totaal (inclusief gemeenschappelijke gemeenschapscommissie)	6.676,4

6.1.4 Sociale bijstand

De sociale bijstand dient voor zij die niet in aanmerking komen voor uitkeringen van de sociale zekerheid. De onderdelen van de sociale bijstand zijn:

- leefloon;
- inkomensgarantie voor ouderen;
- gewaarborgde gezinsbijslag;
- tegemoetkomingen aan gehandicapten.⁵⁴

Bij een invoering van een OBI zal alles van de sociale bijstand wegvallen behalve de tegemoetkomingen aan gehandicapten. De kosten van de andere drie categorieën zullen dus bespaard kunnen worden. In tabel 6.4 wordt duidelijk om welke bedragen het gaat. Ten eerste worden de kosten van het leefloon bespaard. Het gaat om een bedrag van 889.287.000 euro. De besparing op vlak van de gewaarborgde gezinsbijslag zit al vervat in de cijfers van de kinderbijslag in tabel 6.3 en worden hier niet meer apart behandeld. Ten slotte vallen de kosten voor de IGO weg ter waarde van 528.036.000 euro.

Tabel 6. 4 besparingen sociale bijstand

	Bedrag (in duizend euro)
leefloon	889.287
IGO	528.036

6.1.5 Pensioen

Voor het onderdeel pensioenen vallen zowel de gewone pensioenen als de overheidspensioenen weg want het basisinkomen maakt geen onderscheid in welke sector iemand werkt. Zoals in tabel 6.5 te zien is, gaat het hier om enorme bedragen die weg zouden vallen. Noot: dit is puur theoretisch. Het "afschaffen" van de pensioenen zal in de realiteit geen populaire maatregel zijn.

⁵⁴ Social Security (2017). *De sociale bijstand*. Geraadpleegd op 15 april 2017 via <https://www.socialsecurity.be/citizen/nl/over-de-sociale-zekerheid/de-sociale-zekerheid-belgie/de-sociale-bijstand>

Tabel 6. 5 besparingen pensioen

	Bedrag (in duizend euro)
pensioenen werknemers	24.014.497
overheidspensioenen	13.135.814

6.1.6 Beheerskosten

In de begroting 2017 zijn de beheerskosten van de instellingen van de sociale zekerheid, oftewel hun administratiekosten te vinden. Deze staan in de tabel van de begroting van het globaal beheer voor werknemers. Omdat voor Famifed geen recente cijfers werden gevonden, wordt het cijfer van 2015 gebruikt dat te vinden is op pagina 27 van hun jaarverslag.⁵⁵ De reden voor het kunnen schrappen van de kosten in tabel 6.6 is dat er in het OBI systeem geen dergelijke administratie en controle nodig is als in het systeem van sociale zekerheid. Iedereen krijgt hetzelfde bedrag en er hangen geen voorwaarden aan vast die moeten worden nageleefd.

Tabel 6. 6 besparingen beheerskosten

Openbare instelling sociale zekerheid	Bedrag (in euro)
RSZ	161.376.000
FPD	142.946.000
RIZIV	275.911.000
RVA	451.159.000
FAMIFED	72.574.275,78
Totaal	1.103.966.275,78

6.1.7 Zelfstandigen

In de begroting van het globaal beheer voor de zelfstandigen staan nog een aantal kosten die geëlimineerd kunnen worden bij een basisinkomen. Tabel 6.7 toont hoe er voor het luik van de zelfstandigen in totaal zo'n 10.075.218.000 euro kan worden bespaard. Enkel de palliatieve verzorging blijft behouden. De bedragen in tabel 6.7 zijn inclusief de beheerskosten die in de kolom ernaast worden vermeld.

⁵⁵ Famifed (2015). *Jaarverslag*. Geraadpleegd op 15 april 2017 via http://vlaanderen.famifed.be/sites/default/files/publications/2015_Jaarversalg_vol.pdf

Tabel 6. 7 besparingen globaal beheer voor de zelfstandigen

	Bedrag (in euro)	Beheerskosten (in euro)
ziekte- en invaliditeitsuitkering (RIZIV)	452.328.000	16.396.000
pensioenen (RSVZ)	3.498.485.000	12.335.000
globaal financieel beheer (RSVZ)	6.115.683.000	74.080
overbruggingsrecht	8.722.000	/
Totaal	10.075.218.000	

6.1.8 Besluit base case

Tabel 6.8 geeft een overzichtelijke samenvatting van de kosten die de overheid kan schrappen bij de invoering van een basisinkomen. De overheid heeft in dit geval zo'n 72 miljard euro ter beschikking om het basisinkomen te financieren. De besparingen die hier werden behandeld, zullen de base case opmaken omdat dit cijfers zijn waar zekerheid over bestaat. De cijfers over mogelijke andere kosten en besparingen die gebruikt worden in sectie 6.2 zullen slechts gebaseerd zijn op veronderstellingen of op cijfers van voor 2016.

Tabel 6. 8 samenvatting besparingen overheid

	Bedrag (in duizend euro)
Totale besparing	72.048.543
<u>zelfstandigen</u>	
RIZIV uitkering	452.328
RSVZ pensioenen	3.498.485
RSVZ GFB	6.115.683
<i>totaal</i>	10.066.496
<u>werknemers</u>	
RIZIV uitkeringen	7.465.775
FPD	24.014.497
RVA - werkloosheid	5.943.476
RVA - werkloosheid met bedrijfstoeslag	1.403.384
RVA - loopbaanonderbreking & tijdskrediet	819.412
<i>totaal</i>	39.646.544
leefloon	889.287
IGO	528.036
kinderbijslag	6.676.400
beheerskosten	1.105.966
overheidspensioenen	13.135.814

6.2 Simulatie overheid

De vermeden kosten uit tabel 6.1 zijn niet de enige manieren waarop de overheid middelen kan vinden om het basisinkomen mee te financieren. Het zijn echter wel middelen waar een bepaalde zekerheid over bestaat aangezien de cijfers onderbouwd zijn via de begroting 2017. Deze vermeden kosten zullen dan ook gebruikt worden om de eerste vijf simulaties in hoofdstuk 7 uit te voeren. In dit deel worden andere manieren geanalyseerd om middelen te vinden voor de financiering van het basisinkomen. Bij deze denkpluist ligt de nadruk op een minder betrokken overheid oftewel een afname van de verzorgingsstaat. Een overheid die minder reguleert, moet zelf minder uitgaven doen. Het gevolg hiervan is dat er meer middelen resterend om de basisinkomens mee te financieren. Aldus wordt getracht de macrokost van tabel 6.9 te dekken. Deze tabel toont de macrokost bij de verschillende gesimuleerde basisinkomens uit de base case. Voor de basisinkomens in de eerste twee simulaties is er geen macrokost. De overheid heeft in deze gevallen genoeg aan de middelen die worden verworven uit de vermeden kosten van de sociale zekerheid. In de derde, vierde en vijfde simulatie bestaat er wel een macrokost. De besparingen uit tabel 6.8 volstaan in deze gevallen niet waardoor er financiële tekorten ontstaan.

Tabel 6.9 macrokost simulaties (eigen verwerking)

Simulatie	Hoogte OBI in € (volwassenen – minderjarigen)	Macrokost (€)
1	532,84 – 532,84	0
2	604,82 – 250	0
3	1083 – 250	51.542.547.408
4	1168 – 250	60.704.522.988
5	1500 – 200	95.118.773.124

6.2.1 Onderwijs

De overheid kan beslissen het onderwijs niet meer te financieren om deze middelen te gebruiken voor het basisinkomen. Onderwijs en vorming worden dan betaald door de burgers aangezien zij met het basisinkomen een groter inkomen hebben. In 2015 werd er door de drie gemeenschappen samen bijna 18 miljard euro besteed aan onderwijs⁵⁶. Dit budget bevat o.m. het loon van het onderwijzend personeel en de school- en studietoelagen. Voor deze maatregel zouden minderjarigen een basisinkomen moeten krijgen dat gelijk is aan dat van de volwassenen of dat in ieder geval voldoende hoog is om het onderwijs mee te kunnen betalen. Het lager basisinkomen voor minderjarigen bedraagt 250 euro per maand. Dit betekent dat een minderjarige 3000 euro per jaar ter beschikking heeft. In 2016 waren er 2.285.581 minderjarigen. Zij hebben samen een budget van ongeveer 6,9 miljard euro. Het lager basisinkomen volstaat dus niet om de onderwijskosten van 17.742.866.000 euro te dekken.

⁵⁶ FOD Werkgelegenheid, arbeid en sociaal overleg (2017). *Overheidsuitgaven aan onderwijs per gemeenschap*. Geraadpleegd op 29 april 2017 via <http://www.werk.belgie.be/moduleDefault.aspx?id=21166>

Het is voor de overheid interessanter om minderjarigen een lager basisinkomen te geven dan volwassenen. Op die manier blijft er meer geld over om onder de volwassenen te verdelen. Een basisinkomen van 600 euro voor minderjarigen volstaat om de onderwijskosten grotendeels mee te betalen. Een inkomen van 600 euro per maand voor 2.285.581 minderjarigen vormt een budget van 16,5 miljard euro per jaar. De bijna 18 miljard euro die nodig is, moet echter niet enkel door minderjarigen bekostigd worden. Studenten vanaf 18 jaar betalen hun opleiding met hun hogere basisinkomen voor volwassenen. Het mee in rekening brengen van de kosten voor onderwijs en vorming bij de besparingen van tabel 6.8 resulteert in een bedrag van bijna 90 miljard euro dat de overheid kan besteden aan basisinkomens. Indien minderjarigen een basisinkomen van 600 euro ontvangen, kan het basisinkomen voor volwassenen 680 euro bedragen in een break-even situatie.

6.2.2 Cultuur, recreatie en religie

De overheid kan er vervolgens voor kiezen om te stoppen met de financiering van cultuur, recreatie en religie. Het geld voor musea, cultuur- en sportevenementen kan door de burgers bijeengehaald worden, bijvoorbeeld via crowdfunding, zoals ook in de studie van Panorama wordt voorgesteld. Burgers kiezen zelf waaraan ze hun basisinkomen willen besteden. De overheid gaf in 2012 zo'n 5 miljard euro uit aan cultuur, recreatie en religie.⁵⁷

6.2.3 Aflossing staatsschuld

Nog een idee dat voorkwam in het onderzoek van Panorama was dat van het aflossen van de staatsschuld via het spaargeld van de burgers (zie tabel 6.10). In 2017 bedraagt de overheidsschuld iets meer dan 428 miljard euro.⁵⁸ De gemiddelde rentevoet van de schuldportefeuille bedraagt in 2016 volgens het Agentschap van de Schuld 2,83%⁵⁹. De rentelasten bedragen dus jaarlijks zo'n 12 miljard euro. Eén derde van de staatsschuld, oftewel zo'n 143 miljard euro, kan afgelost worden met geld dat op de Belgische spaarboekjes staat. In ruil hiervoor krijgen de spaarders een interestvoet van 0,5% aangeboden. Dit is 2,33% minder dan de huidige gemiddelde rentevoet van de schuldportefeuille. Dit resulteert in een besparing van 3,33 miljard euro (2,33% van 143 miljard euro).

---

⁵⁷ Economieblog (2014). *Schaf uitgaven voor recreatie, cultuur en religie af*. Geraadpleegd op 9 mei 2017 via <http://www.economieblog.be/wordpress/schaf-uitgaven-voor-recreatie-cultuur-en-religie-af/>

⁵⁸ Staatsschuldmetre (2017). *De staatsschuld*. Geraadpleegd op 9 mei 2017 via www.staatsschuldmetre.be

⁵⁹ Federaal agentschap van de schuld (2016). *Jaarverslag 2015*. Geraadpleegd op 9 mei 2017 via <http://www.debtagency.be/sites/default/files/content/download/files/rpt2015nl.pdf>

Tabel 6.10 aflossing staatsschuld (eigen verwerking)

staatsschuld	428 miljard euro
interestvoet	2,83%
jaarlijkse rentelast	12 miljard euro
af te lossen deel	143 miljard euro
interestvoet burgers	0,5%
besparing	3,33 miljard euro

6.2.4 Belastingvrije som

Een vierde manier om middelen te vinden voor de financiering van een basisinkomen is de afschaffing van de belastingvrije som. In 2017 bedraagt de belastingvrije som 7130 euro.⁶⁰ Voor de eenvoud wordt er geen rekening gehouden met verhoogde belastingvrije sommen. Omdat geen data werd gevonden over het aantal belastingaangiftes, wordt er gewerkt op individuele basis.

Het basisinkomen is een inkomen dat niet wordt belast. Indien iemand gaat werken, ontvangt hij /zij een loon bovenop het OBI. De belastingvrije som is door het hebben van een basisinkomen niet meer nodig. Deze maatregel zorgt voor extra inkomsten voor de overheid. Als op de eerste 7130 euro die een persoon ontvangt via een loon uit arbeid een belasting van 25% wordt geheven, leidt dit tot een bedrag van 1782,5 euro per lid van de werkende bevolking. In 2016 waren er 4.540.566 werkende personen.⁶¹ Deze maatregel kan bijgevolg 8 miljard euro opbrengen.

6.2.5 Pensioenen

Omdat het afschaffen van de pensioenen geen politiek-maatschappelijk aantrekkelijke maatregel is, wordt er hier gekeken naar wat het effect is op de hoogte van het basisinkomen als de 65-plussers een pensioen behouden en bijgevolg geen basisinkomen krijgen. Als de pensioenen van werknemers, zelfstandigen en ambtenaren en de beheerskosten van de FPD uit de berekening van de besparing van de overheid (tabel 6.8) worden gehaald, resteert er zo'n 31 miljard euro. Met dit bedrag kan de overheid een basisinkomen van 282,94 euro financieren voor iedereen t.e.m. 64 jaar (eigen berekening). Dit is geen optie en vormt een eerste reden om de pensioenen niet naast het systeem van een basisinkomen te laten bestaan indien er niet meer middelen gevonden worden.

Een tweede reden om de pensioenen niet apart van het basisinkomen te beschouwen, is het probleem van de vergrijzing. De duurzaamheid en betaalbaarheid van het huidige pensioenstelsel worden, zoals gezien werd in de probleemstelling, in vraag gesteld. Er is dus nood aan een alternatief systeem. Een gepast basisinkomen zou er bijgevolg ook voor gepensioneerden moeten

⁶⁰ Boekhouder (2017). *Geïndexeerde bedragen personenbelasting aanslagjaar 2017*. Geraadpleegd op 9 mei 2017 via <http://www.boekhouder.be/tips-tricks/925-geindexeerde-bedragen-personenbelasting-aanslagjaar-2017.html>

⁶¹ Statistics Belgium (2017). *De arbeidsmarkt in absolute cijfers*. Geraadpleegd op 9 mei 2017 via http://statbel.fgov.be/nl/statistiek/cijfers/arbeid_leven/werk/absoluut/

zijn. Een belangrijke voorwaarde voor het toereiken van een basisinkomen aan gepensioneerden is dat het bedrag van het basisinkomen zich minstens ter hoogte van de huidige pensioenen moet bevinden om maatschappelijk aanvaard te worden.

6.2.6 Gedetineerden

Geïnspireerd door één van de voorwaarden van het Alaskan Permanent Fund zou er in België gesteld kunnen worden dat mensen die in de gevangenis zitten geen basisinkomen moeten ontvangen. Zij zitten overigens al in een instelling die door de overheid wordt gefinancierd. In 2014 waren er 11769 gedetineerden die in een gevangenis verbleven⁶². Indien deze personen geen basisinkomen ontvangen, kan de overheid jaarlijks bijna 153 miljoen euro besparen onder de assumptie dat het basisinkomen 1083 euro per maand bedraagt.

6.2.7 Hervorming systeem

Ten slotte moet er naast de mogelijke besparingen nog vermelding gemaakt worden van een eventuele kost die kan optreden bij de invoering van het basisinkomen. Een hervorming naar een compleet nieuw systeem zal middelen vereisen. Iedereen moet voldoende geïnformeerd worden en praktische zaken zoals de uitbetaling van het basisinkomen moeten geregeld worden. De hoeveelheid middelen die hiervoor nodig is, is moeilijk in te schatten daar er geen data bestaat over soortgelijke gebeurtenissen. In het onderzoek van Panorama wordt hier 1 miljard euro voor uitgetrokken (zie tabel 3.1). Vermits dat cijfer niet wordt onderbouwd, is het onvoorzichtig dit over te nemen.

6.2.8 Besluit simulatie overheid

In tabel 6.11 worden de middelen die gebruikt worden voor onderwijs en vorming en cultuur, recreatie en religie gebruikt om het basisinkomen te financieren. Deze vermeden kosten worden toegevoegd aan het budget dat in tabel 6.8 reeds gevormd werd. Daarnaast worden er nog middelen gehaald uit de afschaffing van de belastingvrije som en het aflossen van een deel van de staatsschuld. Ten slotte gebeurt er nog een kleine besparing door het niet geven van een basisinkomen aan gedetineerden. Het nieuwe budget dat aan het OBI besteed kan worden, bedraagt zo'n 106 miljard euro. Dit heeft als gevolg dat de overheid een groter bedrag kan uitreiken: minderjarigen krijgen, zoals uitgelegd in sectie 6.2.1, een OBI van 600 euro en volwassenen krijgen een OBI van 833,28 euro. Deze situatie zal ook in een simulatie gegoten worden op het einde van hoofdstuk 7.

---

⁶² Statistics Belgium (2017). *Gevangenisbevolking*. Geraadpleegd op 11 mei 2017 via <http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/bevolking/andere/gevangenen/>

Tabel 6. 11 nieuw budget voor het OBI

Bron middelen	Bedrag (in duizend euro)
Sociale zekerheid (tabel 6.8)	72.048.543
Onderwijs en vorming	17.742.866
Cultuur, recreatie en religie	5.000.000
Aflossing staatsschuld	3.330.000
Afschaffing belastingvrije som	8.000.000
Gedetineerden	153.000
Nieuw budget	106.274.409

Hoofdstuk 7: Simulaties

In dit hoofdstuk wordt gewerkt met vijf concrete gezinnen die vandaag de dag al dan niet een uitkering van de sociale zekerheid ontvangen. De gezinnen worden geanalyseerd onder vijf verschillende basisinkomens. Op die manier kan de sociale zekerheid vergeleken worden met het OBI. In iedere situatie van het basisinkomen zal ook gezegd worden wat dit betekent voor de overheid. In de bijlage zijn tabellen te vinden die zelf opgesteld werden in Excel met een compleet overzicht van de vergelijkingen tussen sociale uitkering en OBI. De vijf simulaties gaan uit van de base case. Hier is de financiering voornamelijk mogelijk door de geschrapte kosten in de sociale zekerheid. Het budget van de overheid is in deze vijf simulaties gelijk aan zo'n 72 miljard euro (zie tabel 6.8).

Het hoofdstuk wordt afgesloten met een aparte zesde simulatie die de gezinnen analyseert wanneer zij een groter basisinkomen ontvangen. Deze simulatie is gebaseerd op de bedragen die bekomen werden in sectie 6.2, namelijk 600 euro voor minderjarigen en 833,28 euro voor volwassenen. Dit hoger OBI is mogelijk doordat het budget van de overheid in deze simulatie groter is (zie tabel 6.11). De overheid draait in deze laatste simulatie break-even.

Er wordt gewerkt met de volgende fictieve gezinsvoorbeelden:

- a. Bram en Thijs huren samen een appartement. Ze hebben geen kinderen en worden dus elk beschouwd als een samenwonende. Bram is langdurig werkloos en Thijs heeft gezondheidsproblemen waardoor hij een ziekte uitkering ontvangt. Bram krijgt forfaitair 523,9 euro. Thijs ontvangt 771 euro.
- b. Elke woont alleen en leeft van een leefloon. Zij ontvangt als alleenwonende 867,4 euro per maand.
- c. Na haar scheiding is Anita met haar 2 tieners in een appartement gaan wonen. Het bedrijf van haar slecht betaalde job gaat failliet en Anita krijgt de minimum werkloosheidsuitkering van 1180,66 euro per maand voor een samenwonende met gezinslast. Voor haar beide kinderen bedraagt de totale gezinsbijslag momenteel 345,99 euro per maand.
- d. Olivia en Noah zijn getrouwd en hebben 1 kind van 15 jaar. Olivia werkt full time en Noah heeft een zware operatie ondergaan waardoor hij al 7 maanden arbeidsongeschikt is. Hij ontvangt de minimumuitkering van 1028 euro per maand.
- e. Mia en Peter zijn al 60 jaar getrouwd. Mia heeft heel haar leven het huishouden gedaan en voor het gezin gezorgd terwijl Peter ging werken in de bouw. Mia ontvangt geen sociale uitkering waardoor het pensioen van Peter onder het gezinspensioen valt. Hij krijgt het wettelijk minimumpensioen van 1460,45 euro.

De reden dat er voor bovenstaande gezinnen is gekozen, is omdat op deze manier bijna alle modelgezinnen uit hoofdstuk 5 aan bod komen: Bram en Thijs zijn beide alleenstaanden zonder

kinderen (= samenwonende), Elke is een alleenstaande zonder kinderen (= alleenwonende), Anita is een alleenstaande met 2 kinderen (= samenwonende met gezinslast), Olivia en Noah vormen een gezin met 1 kind (= samenwonende met gezinslast) en Mia en Peter zijn ten slotte een koppel gepensioneerd. Het wordt nu ook duidelijk dat Anita niet anders wordt behandeld dan Olivia en Noah. Het aantal kinderen in de gezinnen werd at random gekozen omdat dit geen significant verschil maakt in de simulaties.

Tabel 7. 1 overzicht simulaties

simulatie	hoogte basisinkomen	volwassenen (€)	minderjarigen (€)
1	break-even zonder onderscheid	532,84	532,84
2	break-even met onderscheid leeftijd	604,82	250
3	armoedegrens	1083	250
4	minimum alleenstaandenpensioen	1168	250
5	onderzoek Panorama	1500	200

In tabel 7.1 staat het overzicht van de verschillende basisinkomens die worden toegepast op de gezinnen. De eerste simulatie betreft een break-even situatie waarbij alle burgers hetzelfde bedrag krijgen. Dit betekent dat iedereen 532,84 euro ontvangt ongeacht de leeftijd. Daarna wordt er wel een onderscheid in leeftijd gemaakt. Zo zullen volwassenen een OBI van 604,82 euro en minderjarigen een OBI van 250 euro per maand krijgen. In het derde geval wordt het basisinkomen voor volwassenen op de armoedegrens gezet. Minderjarigen ontvangen nog steeds 250 euro per maand, maar volwassenen krijgen dan een OBI van 1083 euro. Vervolgens ontvangen volwassenen een OBI dat gelijk staat aan het minimum alleenstaandenpensioen, nl. 1168 euro per maand. De laatste simulatie behandelt de situatie die gebruikt wordt in de reportage van Panorama, nl. een OBI van 1500 euro per maand voor volwassenen en 200 euro per maand voor minderjarigen.

7.1 Simulatie 1: break-even zonder onderscheid

In de eerste simulatie krijgen alle burgers hetzelfde basisinkomen en wordt er dus geen onderscheid gemaakt in leeftijd. De overheid is in dit geval in staat om iedereen een OBI van 532,84 euro per maand te geven. De kost van dit basisinkomen bedraagt dan 72.048.543.276 euro wat gelijk is aan de totale besparing in tabel 6.8. Wat betekent dit voor de gezinnen?

a. samenwonenden

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Bram	523,9	532,84	8,94
Thijs	771	532,84	-238,16
Totaal	1294,9	1065,68	-229,22

Als gezin gaan Bram en Thijs er financieel op achteruit. Met een basisinkomen van 532,84 euro zullen zij 229 euro per maand verliezen. Dit is de minimale achteruitgang voor een soortgelijk

gezin omdat voor Bram en Thijs met de minimumuitkeringen gewerkt wordt. Alle andere personen die een hogere uitkering krijgen, zullen met een basisinkomen financieel nog meer achteruitgaan.

b. alleenwonende

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Elke	867,4	532,84	-334,56

Ook Elke wordt er als leefloner niet beter van wanneer het basisinkomen 532,84 euro bedraagt. Zij verliest dan per maand zo'n 335 euro.

c. samenwonende met gezinslast

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Anita	1180,66	532,84	-647,76
Kind 1	121,62	532,84	411,22
Kind 2	224,37	532,84	308,47
Totaal	1526,65	1598,52	71,87

Alleenstaande moeder Anita verliest individueel geld als ze een basisinkomen krijgt i.p.v. haar huidige werkloosheidsuitkering. Dit wordt echter gecompenseerd door de basisinkomens van de kinderen. Zij krijgen namelijk in vergelijking met het kindergeld een pak meer. Het gezin gaat er in totaal zo'n 70 euro per maand op vooruit. Let wel: als Anita maar 1 kind zou hebben, ging het gezin er netto op achteruit.

d. samenwonenden met gezinslast

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Olivia	0	532,84	532,84
Noah	1028	532,84	-495,16
Kind	121,62	532,84	411,22
Totaal	1149,62	1598,52	448,9

Het gezin van Olivia en Noah gaat er iedere maand financieel in totaal zo'n 449 euro op vooruit. Dit is voornamelijk te danken aan het feit dat Olivia nog werkt en ze het basisinkomen dus volledig extra bovenop haar inkomen uit arbeid krijgt. Zo wordt het verlies van Noah gecompenseerd.

e. koppel gepensioneerden

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Peter	1460,45	532,84	-927,61
Mia	0	532,84	532,84
Totaal	1460,45	1065,68	-394,77

Voor Peter en Mia is het basisinkomen van 532,84 euro geen goed alternatief. Zelfs met hun minimum gezinspensioen gaan ze er iedere maand financieel zo'n 400 euro op achteruit. Gepensioneerden die een hoger wettelijk pensioen ontvangen, zullen nog meer verlies lijden in dit geval.

Besluit

Een OBI van 532,84 euro is haalbaar voor de overheid, maar is niet ideaal voor de burgers. Bijlage 1 bevat het overzicht van de vergelijkingen tussen de sociale uitkeringen en het basisinkomen voor de verschillende gezinssituaties. De groene cellen duiden de gevallen aan waarin er sprake is van een individuele financiële vooruitgang. Individueel gaat bijna iedere volwassene er flink op achteruit in vergelijking met de huidige sociale uitkeringen. Enkel een langdurig werkloze die wordt beschouwd als samenwonende zonder gezinslast gaat er zo'n 9 euro op vooruit.

Omdat kinderen hetzelfde bedrag krijgen, resulteert de vergelijking met de gezinsbijslag natuurlijk in het voordeel van het basisinkomen. Is het wel een goed idee om minderjarigen zo'n hoog inkomen te geven zonder dat hier iets, bijvoorbeeld het zelf financieren van onderwijs, voor tegenover staat? Zouden sommigen dan sneller een extra kind krijgen om het gezinsinkomen te doen stijgen?

Eén van de voorwaarden van een onvoorwaardelijk individueel basisinkomen is dat deze zou moeten kunnen voorzien in de basisbehoeften. Is dit met een bedrag van 530 euro het geval? Volgens de jaarlijkse huurbarometer van residentiële vastgoedgroep Dewaele Groep bedroeg de gemiddelde huurprijs voor een doorsnee appartement in 2016 660 euro⁶³. Hiernaast moet ook nog eten gekocht worden en rekeningen voor de elektriciteit e.d. betaald worden. Dit basisinkomen ligt zelfs lager dan het leefloon voor een samenwonende. Al deze factoren leiden tot het besluit dat een basisinkomen van 532,84 euro eigenlijk niet eens kan beschouwd worden als een OBI volgens de definitie en dus geen goed alternatief is voor de huidige sociale zekerheid.

7.2 Simulatie 2: break-even met onderscheid leeftijd

In de tweede simulatie blijft de overheid in een break-even positie. Ze zal het basisinkomen dus kunnen voorzien zonder een tekort te moeten ondervinden. De kost bedraagt nog steeds 72.048.543.276 euro. Het verschil met de vorige simulatie is dat minderjarigen nu een lager BI krijgen dan volwassenen. Deze laatste groep ontvangt 604,82 euro per maand en alle minderjarigen krijgen 250 euro. De gevolgen voor de gezinnen volgen hieronder.

---

⁶³ DE MORGEN, *gemiddelde huurprijs in Vlaanderen stijgt met 5 procent*. Geraadpleegd op 11 april via <http://www.demorgen.be/binnenland/-gemiddelde-huurprijs-in-vlaanderen-stijgt-met-5-procent-b9588b82/>

a. samenwonenden

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Bram	523,9	604,82	80,92
Thijs	771	604,82	-166,18
Totaal	1294,9	1209,64	-85,26

Als gezin gaan Bram en Thijs er financieel nog steeds op achteruit. Met een basisinkomen van zo'n 605 euro zullen zij 85 euro per maand verliezen. Dit is opnieuw de minimale achteruitgang voor een soortgelijk gezin.

b. alleenwonende

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Elke	867,4	604,82	-262,58

Elke verliest met het huidige bedrag aan basisinkomen bijna 263 euro per maand. Omdat het leefloon een forfaitair bedrag is, is deze situatie dus gelijk voor alle leefloners.

c. samenwonende met gezinslast

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Anita	1180,66	604,82	-575,84
Kind 1	121,62	250	128,38
Kind 2	224,37	250	25,63
Totaal	1526,65	1104,82	-421,83

Het gezin van alleenstaande moeder Anita verliest iedere maand zo'n 420 euro indien er een basisinkomen wordt ontvangen in plaats van de werkloosheidsuitkering en de gezinsbijslag. Waar in de eerste simulatie het individuele verlies van Anita werd gecompenseerd door de basisinkomens van de kinderen, is dat met een minderjarigenbasisinkomen van 250 euro niet meer het geval.

d. samenwonenden met gezinslast

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Olivia	0	604,82	604,82
Noah	1028	604,82	-423,18
Kind	121,62	250	128,38
Totaal	1149,62	1459,64	310,03

Het gezin van Olivia en Noah gaat er financieel nog steeds op vooruit. Door het lagere basisinkomen voor minderjarigen weliswaar wat minder dan in de eerste simulatie, maar wel nog steeds zo'n 310 euro.

e. koppel gepensioneerden

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Vershil (€)
Peter	1460,45	604,82	-855,63
Mia	0	604,82	604,82
Totaal	1460,45	1209,64	-250,81

Voor Peter en Mia is ook het basisinkomen van 604,82 euro geen goed alternatief. Zij verliezen maandelijks 250 euro als hun wettelijke pensioen wordt vervangen door dit OBI.

Besluit

Een OBI van 604,82 euro voor volwassenen en 250 euro voor minderjarigen is ook geen goed idee. Zoals in bijlage 2 te zien is, gaan enkel de kinderen, de samenwonende leefloner en langdurig werkloze er een beetje op vooruit. In de voorbeeldgezinnen is iedereen er financieel op achteruit gegaan behalve het gezin van Olivia en Noah. Dit is enkel te wijten aan het feit dat Olivia aan het werk is, want de arbeidsongeschikte Noah gaat er individueel op achteruit. In deze tweede simulatie wint de sociale zekerheid het opnieuw van het basisinkomen.

7.3 Simulatie 3: armoedegrens

In de volgende simulatie wordt het bedrag van het basisinkomen op de armoedegrens gezet. Volwassenen ontvangen dus 1083 euro en minderjarigen 250 euro. Dit basisinkomen kost de overheid zo'n 123,6 miljard euro. Dit betekent dat er nog besparingen van meer dan 50 miljard euro nodig zijn.

a. samenwonenden

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Vershil (€)
Bram	523,9	1083	559,1
Thijs	771	1083	312
Totaal	1294,9	2166	871,1

Bram en Thijs gaan er zowel individueel als als gezin op vooruit. Bram kent een meer dan verdubbeling van zijn inkomen in vergelijking met zijn uitkering als langdurig werkloze. Ze hebben nu iedere maand netto 871 euro meer om van te leven en leven beiden niet meer onder de armoedegrens.

b. alleenwonende

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Vershil (€)
Elke	867,4	1083	215,6

Elke kan nu maandelijks 215 euro meer besteden. Zij wordt dankzij dit bedrag aan basisinkomen uit de armoede gehaald.

c. samenwonende met gezinslast

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Anita	1180,66	1083	-97,66
Kind 1	121,62	250	128,38
Kind 2	224,37	250	25,63
Totaal	1526,65	1588	56,35

Anita en haar kinderen gaan er bij een basisinkomen van 1083 en 250 euro bijna 60 euro op vooruit. Individueel gezien gaat Anita er als samenwonende met gezinslast nog steeds een kleine honderd euro op achteruit. Aangezien zij slechts kortstondig werkloos is, zal dit verlies ruimschoots gecompenseerd worden door het basisinkomen dat zij volledig extra heeft wanneer ze terug aan het werk is.

d. samenwonenden met gezinslast

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Olivia	0	1083	1083
Noah	1028	1083	55
Kind	121,62	250	128,38
Totaal	1149,62	2416	1266,38

Het gezin van Olivia en Noah krijgt er dankzij het hoge bedrag voor beide ouders meer dan 1260 euro bij. Met een basisinkomen van 1083 euro is Noah beter af dan met zijn ziekte uitkering. Voor soortgelijke gezinnen waar de ziekte uitkering hoger ligt dan het minimum zoals hier, zal het surplus steeds kleiner zijn.

e. koppel gepensioneerden

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Peter	1460,45	1083	-377,45
Mia	0	1083	1083
Totaal	1460,45	2166	705,55

Voor Peter en Mia biedt een basisinkomen van 1083 euro een positieve uitkomst. Peter ontvangt wel minder dan zijn gezinspensioen, maar omdat nu Mia ook meer dan duizend euro ontvangt, wordt het verlies van Peter weggewerkt en worden ze er als gezin rijker op.

Besluit

Met een basisinkomen van 1083 euro voor volwassenen en 250 euro voor minderjarigen gaan alle gezinnen er financieel op vooruit. Alle volwassenen zijn daarenboven uit de armoede gehaald met dit basisinkomen. Aan de voorwaarde dat het bedrag van het basisinkomen voldoende moet zijn om de minimale levensstandaard te kunnen financieren, is in deze simulatie wel voldaan. Let wel, Peter en Mia gaan erop vooruit omdat ze allebei een basisinkomen ontvangen. Moest één van de

partners sterven, zal de overblijvende partner het moeten stellen met slechts 1 basisinkomen. Dit inkomen zal lager zijn dan het pensioen.

Zoals in bijlage 3 te zien is, gaan de gezinnen er dus financieel bijna allemaal op vooruit in vergelijking met de minimum sociale uitkeringen. De overheid bevindt zich hier echter niet in zo'n gunstige situatie. Zij heeft namelijk meer dan 123 miljard euro nodig om dit OBI te kunnen financieren. 72 miljard euro kan al gehaald worden uit de geschrapte kosten van de sociale zekerheid (zie tabel 6.8), maar dan is er nog steeds een tekort van zo'n 52 miljard euro.

7.4 Simulatie 4: minimumpensioenen

In de volgende simulatie wordt het OBI gelijkgesteld aan het minimum alleenstaandenpensioen. Alle volwassenen ontvangen dus een basisinkomen van 1168 euro en minderjarigen krijgen nog steeds 250 euro per maand.

a. samenwonenden

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Vershil (€)
Bram	523,9	1168	644,1
Thijs	771	1168	397
Totaal	1294,9	2336	1041,1

Bram en Thijs gingen er in simulatie 3 al op vooruit. Het basisinkomen ligt nu hoger dus gaan ze er in dit geval netto nog meer op vooruit.

b. alleenwonende

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Vershil (€)
Elke	867,4	1168	301,6

Elke gaat van de financiële situatie van een leefloner beneden de armoedegrens naar die van een alleenstaande gepensioneerde die niet in armoede leeft.

c. samenwonende met gezinslast

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Vershil (€)
Anita	1180,66	1168	-12,66
Kind 1	121,62	250	128,38
Kind 2	224,37	250	25,63
Totaal	1526,65	1668	141,35

Het gezin van Anita is ook in deze simulatie beter af met een basisinkomen dan met de sociale uitkeringen. Ze gaan er netto 141 euro op vooruit. Individueel bekeken gaat Anita er nog steeds op achteruit, maar het verlies is niet meer zo groot (13 euro).

d. samenwonenden met gezinslast

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Olivia	0	1168	1168
Noah	1028	1168	140
Kind	121,62	250	128,38
Totaal	1149,62	2586	1436,38

In het gezin van Noah en Olivia gaat iedereen er individueel op vooruit en is er dus een netto surplus in het totaal wanneer het basisinkomen 1168 en 250 euro bedraagt. Olivia krijgt er naast haar inkomen uit arbeid een minimumpensioen bij en Noah ontvangt nu ook meer basisinkomen dan ziekte uitkering.

e. koppel gepensioneerden

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Peter	1460,45	1168	-292,45
Mia	0	1168	1168
Totaal	1460,45	2336	875,55

In de plaats van dat Mia geen pensioen krijgt en Peter een gezinspensioen geniet, krijgt het koppel nu allebei een basisinkomen gelijk aan het alleenstaandenpensioen. Zo gaan ze er samen 875 euro op vooruit. Het individuele tekort van Peter betekent in feite niets. Indien Mia zou overlijden en Peter er alleen voor komt te staan, zal hij namelijk geen gezinspensioen meer ontvangen, maar een alleenstaandenpensioen. Het individuele verschil zal dan 0 zijn.

Besluit

Een basisinkomen van 1168 euro per volwassene en 250 euro per minderjarige is een goede zaak voor alle gezinnen uit de voorbeelden. Individueel gaat enkel Anita er bijna 13 euro op achteruit, maar dankzij de financiële vooruitgang van haar kinderen wordt dit voor het gezin gecompenseerd. Let wel: een alleenstaande ouder die zijn/haar kind(eren) niet bij zich heeft wonen, wordt mogelijk niet gecompenseerd door het basisinkomen van de kinderen en kan er dus netto op achteruit gaan. Bijlage 4 toont hoe alle personen die een minimumuitkering krijgen er financieel op vooruitgaan. De enige uitzondering is de samenwonende met gezinslast die kortstondig werkloos is, maar het verlies is hier relatief klein. Voor het negatieve getal bij de samenwonende gepensioneerde moet rekening gehouden worden met het feit dat deze uitkering slechts aan 1 partner wordt gegeven en het basisinkomen door beide partners wordt ontvangen. Het gezin is dus beter af met twee basisinkomens dan met één gezinspensioen.

7.5 Simulatie 5: onderzoek Panorama

In de vijfde simulatie worden de bedragen gebruikt die werden toegepast in de berekeningen van de reportage in Panorama. Het gaat om een basisinkomen van 1500 euro per volwassene en 200 euro per minderjarige. Alle personen in de voorbeeldgezinnen gaan er financieel op vooruit zoals in de onderstaande tabellen te zien is.

a. samenwonenden

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Bram	523,9	1500	976,1
Thijs	771	1500	729
Totaal	1294,9	3000	1705,1

b. alleenwonende

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Elke	867,4	1500	632,6

c. samenwonende met gezinslast

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Anita	1180,66	1500	319,34
Kind 1	121,62	200	78,38
Kind 2	224,37	200	-24,37
Totaal	1526,65	1900	373,35

d. samenwonenden met gezinslast

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Olivia	0	1500	1500
Noah	1028	1500	472
Kind	121,62	200	78,38
Totaal	1149,62	3200	2050,38

e. koppel gepensioneerden

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Peter	1460,45	1500	39,55
Mia	0	1500	1500
Totaal	1460,45	3000	1539,55

Besluit

Een basisinkomen van 1500 is een erg genereus bedrag. Het heeft financieel gezien erg veel voordelen voor de burgers, maar kost wel een slordige 167 miljard euro aan de overheid. De onderzoekers van de Panorama reportage denken dat dit mits wat hervormingen prima gefinancierd kan worden, maar zoals in de kritische analyse werd ontdekt, zijn er nog vele bedenkingen hierbij.

Bijlage 5 toont dat iedereen die een minimumuitkering ontvangt, ongeacht de gezinssituatie, een paar honderden euro's beter af is met dit basisinkomen. Zelfs een koppel waarvan de gepensioneerde partner het maximum wettelijke gezinspensioen ontvangt, kan haar financiële situatie nog verbeteren indien het basisinkomen 1500 euro bedraagt. Ook de maxima van de kortstondige werkloosheidsuitkeringen worden zo goed als benaderd met dit basisinkomen.

Trouwens, wie van korte duur werkloos is, compenseert deze paar euro's "verlies" door het basisinkomen dat hij volledig ontvangt wanneer hij terug aan het werk is.

7.6 extra simulatie: nieuw budget overheid

In deze extra simulatie worden de gezinnen geanalyseerd onder het OBI dat bekomen kan worden door middel van de extra besparingen die in sectie 6.2 werden behandeld. De overheid draait break-even en kan volwassenen een OBI van 833,28 euro uitreiken. Minderjarigen ontvangen 600 euro per maand. De gezinnen hebben in deze simulatie wel meer uitgaven dan in de oorspronkelijke vijf simulaties. Onderwijs moet namelijk zelf bekostigd worden alsook de uitgaven voor cultuur, recreatie en religie. Hieronder volgt een overzicht van de gevolgen voor de verschillende voorbeeldgezinnen

a. samenwonenden

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Bram	523,9	833,28	309,38
Thijs	771	833,28	62,28
Totaal	1294,9	1666,56	371,66

b. alleenwonende

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Elke	867,4	833,28	-34,12

c. samenwonende met gezinslast

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Anita	1180,66	833,28	-347,38
Kind 1	121,62	600	478,38
Kind 2	224,37	600	375,63
Totaal	1526,65	2033,28	506,63

d. samenwonenden met gezinslast

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Olivia	0	833,28	833,28
Noah	1028	833,28	-194,72
Kind	121,62	600	478,38
Totaal	1149,62	2266,56	1116,94

e. koppel gepensioneerden

	Sociale uitkering (€)	Basisinkomen (€)	Verschil (€)
Peter	1460,45	833,28	-627,17
Mia	0	833,28	833,28
Totaal	1460,45	1666,56	206,11

Besluit

Voor Bram en Thijs is een basisinkomen van 833,28 euro financieel voordelig. Ze gaan er zowel samen als individueel op vooruit. Samenwonenden zonder gezinslast zijn dan ook de enige personen die baat hebben bij dit basisinkomen (zie bijlage 6). Anita gaat er individueel bijna 350 euro op achteruit. Hoewel dit in de simulaties uit de base case steeds gecompenseerd kon worden door het basisinkomen van haar kinderen, zal dat nu niet meer het geval zijn. Het basisinkomen van de kinderen moet nu namelijk bijna volledig gebruikt worden om hun onderwijs mee te betalen. Dit basisinkomen is dus in feite minder goed dan de situatie met sociale uitkeringen. Ook Noah gaat er individueel gezien op vooruit. Zijn verlies wordt echter gecompenseerd dankzij Olivia die aan het werk is. Omdat het basisinkomen van hun kind eigenlijk niet meetelt als financiële vooruitgang (omdat het nodig is om onderwijs mee te financieren) is het netto surplus voor het gezin gelijk aan $833,28 - 194,72 = 638,56$ euro. Voor alleenwonenden is dit basisinkomen alleen voordelig ten opzichte van de minimum ziekte uitkering. Elke is namelijk beter af met haar leefloon. Ten slotte zijn er nog de gepensioneerden. Een gezin als dat van Peter en Mia kan er licht op vooruitgaan dankzij het ontvangen van twee basisinkomens, maar een alleenstaande gepensioneerde gaat er financieel op achteruit.

Het blijkt dus dat ondanks de extra middelen die gevonden werden in sectie 6.2, het basisinkomen nog steeds te laag is om voordelig te zijn voor de burgers. In simulatie 3 werd duidelijk dat een basisinkomen van 1083 euro voor volwassenen voldoende is voor de meerderheid van de personen. Als dit basisinkomen (1083 euro voor volwassenen en 600 euro voor minderjarigen) gefinancierd wordt met het nieuwe budget blijft er volgens eigen berekeningen een macrokost over van 27 miljard euro. Er moeten dus nog extra financieringsmiddelen gevonden worden om een degelijk basisinkomen te kunnen betalen.

Conclusie

Deze thesis achterhaalt het antwoord op de centrale onderzoeksvraag "Kan een individueel onvoorwaardelijk basisinkomen een alternatief vormen voor het huidige sociale zekerheidssysteem in België?" Dit gebeurt enerzijds via de theoretische deelvragen "Wat is een basisinkomen?", "Wat is de situatie omtrent het basisinkomen in België?" en "Wat kunnen we leren uit buitenlandse ervaringen met het basisinkomen?". Anderzijds wordt er gezocht naar het antwoord via de empirische deelvragen "Welk basisinkomen ligt binnen de mogelijkheden van de overheid?" en "Wat verandert er voor mensen die leven van sociale uitkeringen indien zij een basisinkomen in de plaats krijgen?".

De theoretische deelvragen worden beantwoord in hoofdstukken 2, 3 en 4. Het basisinkomen wordt gedefinieerd als zijnde een maandelijks bedrag, hoog genoeg om mee te voorzien in een menswaardig bestaan, dat door de overheid wordt uitgekeerd aan iedere burger. Iedereen krijgt hetzelfde bedrag ongeacht zijn/haar huidige financiële situatie. Enkel de leeftijd kan het bedrag beïnvloeden. Hiertegenover staat geen enkele (arbeid)verplichting. Het basisinkomen kent meer voordelen dan nadelen.

In België zijn er politieke partijen, zoals de N-VA, die tegen het basisinkomen zijn. De Belgische Piratenpartij is de enige politieke partij die het basisinkomen op de agenda heeft staan. Nele Lijnen is voorstander van het concept en heeft er in 2017 een boek over uitgebracht. Ook is er een petitie gelanceerd om het basisinkomen op de politieke en maatschappelijke agenda te krijgen. In 2013 zorgde België voor meer stemmen dan nodig was voor het European Citizens' Initiative for an Unconditional Basic Income. In totaal werd in de EU het nodige aantal stemmen niet gehaald en kon men met het burgerinitiatief niet naar de Europese Commissie stappen. Het onderzoek dat op Panorama werd uitgezonden in 2014 beweerde dat het financieren van een basisinkomen van 1500 euro voor volwassenen en 200 euro voor minderjarigen mogelijk is. Uit een kritische analyse van hun berekeningen blijkt deze conclusie te optimistisch.

Uit de buitenlandse ervaringen met het basisinkomen kunnen een aantal interessante factoren in acht genomen worden. De experimenten gerelateerd aan het basisinkomen die in het buitenland gevoerd werden, het MINCOME-project in Canada en het UCT-experiment in Kenia, hadden positieve resultaten op zowel psychologisch als economisch vlak. In Zwitserland werd er tegen het basisinkomen gestemd in een nationaal referendum, maar dit evenement heeft het onderwerp in de rest van Europa terug ter sprake gebracht. Een opkomend fenomeen, waar Duitsland mee gestart is, is het financieren van basisinkomens via crowdfunding. Via dit initiatief kan het effect op de winnaars bijgehouden worden. Ten slotte zijn er een aantal voorwaarden van het Permanent Fund in Alaska die een inspiratiebron kunnen vormen voor de toepassing van het OBI in eigen land.

Vanaf hoofdstuk 5 wordt er een antwoord gegeven op de empirische deelvragen. Eerst en vooral wordt het perspectief van de burgers behandeld. Er zijn drie soorten gezinssituaties: alleenwonende, samenwonende en samenwonende met gezinslast. Aan de hand van deze drie

vormen worden de model- of voorbeeldgezinnen samengesteld die gebruikt worden in de simulaties. De sociale uitkeringen worden hierna uitvoerig besproken. De minimum- en maximumbedragen van deze uitkeringen uit 2016 worden als input gebruikt voor de financiële vergelijkingen tussen het basisinkomen en de sociale uitkeringen die in de bijlagen staan.

Vervolgens wordt het perspectief van de overheid bestudeerd. De base case die is opgebouwd, bestaat uit data waarover zekerheid bestaat. Hiervoor wordt vooral de begroting 2017 geraadpleegd. Bij de invoering van een basisinkomen kan de overheid enkele kosten van de sociale zekerheid schrappen. Dit levert een budget op van zo'n 72 miljard euro om het basisinkomen mee te financieren. Als er echter buiten de base case gezocht wordt naar andere financieringsmogelijkheden kan dit budget opgetrokken worden naar 106 miljard euro. Het budget uit de base case kan een basisinkomen van 532,84 euro voorzien of 604,82 euro voor volwassenen en 250 euro voor minderjarigen indien er onderscheid in leeftijd wordt gemaakt. Het uitgebreide budget kan ervoor zorgen dat het basisinkomen voor volwassenen 833,28 euro bedraagt terwijl minderjarigen 600 euro ontvangen. Dit verhoogde basisinkomen voor minderjarigen is het gevolg van het schrappen van de onderwijskosten. Burgers en dus ook minderjarigen die naar school gaan/een opleiding volgen, moeten zelf voor de financiering zorgen.

De thesis wordt afgesloten met een reeks simulaties waarin de sociale uitkeringen worden vergeleken met het basisinkomen. Deze simulaties zijn opgebouwd aan de hand van de gegevens die verzameld werden in de voorgaande hoofdstukken. Er worden 5 situaties behandeld waarin de hoogte van het basisinkomen telkens anders is. De simulaties waarin de overheid break-even draait, blijken voor de burgers geen goede optie. De uitkeringen van de sociale zekerheid zorgen in deze gevallen voor een betere financiële toestand dan het basisinkomen voor bijna alle personen. Een basisinkomen dat voor volwassenen op de armoedegrens ligt, is echter wel een goede optie gebleken voor de burgers. Voor de overheid betekent dit een financieel tekort van meer dan 51 miljard euro. De simulaties met hogere basisinkomens zorgen voor betere financiële situaties voor de burgers en een steeds groter financieel tekort voor de overheid. De laatste, en zesde, simulatie wordt apart beschouwd omdat het uitgaat van het uitgebreide overheidsbudget in tegenstelling tot het budget uit de base case. Het nieuwe break-even punt wordt onderzocht. Een basisinkomen van 833,29 euro voor volwassenen en 600 euro voor minderjarigen is voordelig voor samenwonenden zonder gezinslast, maar voor de anderen blijft de sociale zekerheid een betere optie. Het toereikend basisinkomen op de armoedegrens kan ook met dit budget niet gefinancierd worden: een financieel tekort van 27 miljard euro blijft over.

Om dus een antwoord te bieden op de centrale onderzoeksvraag "Kan een individueel onvoorwaardelijk basisinkomen een alternatief vormen voor het huidige sociale zekerheidssysteem in België?". concluderen we dat het OBI, met de financiële middelen die in dit onderzoek werden toegepast, geen waardig alternatief kan vormen voor de sociale zekerheid.

Discussie

Aanvullend onderzoek rond dit thema is zeker niet overbodig. Er zijn een aantal aspecten die meer diepgang kunnen gebruiken. Zo zou volgend onderzoek meer kunnen focussen op de publieke financiën. Op die manier kan er onderzocht worden op welke wijze er middelen gevonden kunnen worden teneinde een hoger basisinkomen te kunnen uitreiken. Het kunnen aanbieden van een voldoende hoog basisinkomen is namelijk een kwestie van de middelen anders te verdelen.

Verder is er ook onderzoek nodig vanuit een minder economisch standpunt. Het ontvangen van een basisinkomen heeft namelijk ook psychologische gevolgen. Het onderzoeken van deze gedragseffecten zou een antwoord kunnen bieden op vragen zoals:

- wat zijn de gevolgen voor de arbeidsmarkt?
- zullen de kosten voor de gezondheidssector beïnvloed worden door een veranderd stressniveau bij mensen die een basisinkomen ontvangen?
- zal er verandering optreden in het koopgedrag van mensen met een OBI?
- wat zullen werkende mensen doen met het extra inkomen?

In verband met de simulaties kan er in toekomstig onderzoek meer specifieke data verzameld worden omtrent het aantal mensen dat een bepaalde sociale uitkering krijgt. Zo kan men te weten komen of de meerderheid van de uitkeringstrekkers een lage of eerder hoge uitkering ontvangt. Om de vergelijking te kunnen maken met het OBI is dit een belangrijk inzicht.

Een van de grootste struikelblokken voor de invoering van een basisinkomen is ten slotte de financiële situatie van de gepensioneerden. Het is interessant om verder onderzoek te doen naar de werkelijke financiële situatie van deze groep burgers in het huidige pensioenstelsel. Eens dit overzicht bekomen is, kan er nagedacht worden over hoe een basisinkomen eruit moet zien om maatschappelijk aanvaard te worden.

Bibliografie

Wetenschappelijke artikels

- Bovenberg, A.L., Van Der Ploeg, F. (1995). *Het basisinkomen is een utopie*. Economisch statistische berichten. Rotterdam, blz 101.
- De Brabandere, B. (1998). *Grenzen aan de mogelijkheden voor een basisinkomen in België* (Ongepubliceerd eindwerk). ULC, Hasselt.
- Cappelletti, E. R.; Kreuter, M. W.; Boyum, S.; Thompson, T. (2015). *Basic needs, stress and the effects of tailored health communication in vulnerable populations*. Health Education Research, Vol. 30 Issue 4.
- Cooper, C. L., Davidson M. J., Robinson, P. (1982). *Stress in the police service*. Journal of Occupational Medicine, januari 1982, Vol. 24 Issue 1.
- Davis, L., 2011. *The effects of preferential VAT rates near international borders: evidence from Mexico*. National Tax Journal. Maart 2011, Vol. 64 Issue 1, p. 85-104.
- Fleisher, B.M. (1966), *The Effect of Income on Delinquency*, The American Economic Review, Vol. 56 Issue 1/2, p. 118-137.
- Forget, E. L. (2011). *The town with no poverty*. Winnipeg: University of Manitoba.
- Haushofer, J., Shapiro, J. (2013) *Household response to income changes: Evidence from an unconditional cash transfer program in Kenya*. Massachusetts Institute of Technology.
- Jensen, U. en Poulsen, J., 1990. "Solidaritetens former. En teori om sammenhængen mellem kollektivisme, uddannelse og fællesskabets afgrænsning." *Politica*, Vol. 22, p. 282-305.
- Katz, S. N., (1976). *Thomas Jefferson and the Right to Property in Revolutionary America*. The Journal of Law and Economics, Oct. 1976, Vol. 19 Issue 3, p. 467-488.
- De Lathouwer, L. (1996). *Universaliteit en selectiviteit in werkloosheidsstelsels. Een vergelijkende studie van België en Nederland*. Antwerpen, blz. 349-350. (doctoraatsverhandeling)
- Paulus, A.T.G. (1991). *A negative income tax in the Netherlands? A general and emancipatory point of view*. Journal of Economic Studies, Vol. 18 Issue 5/6, p. 105-120.

Wetenschappelijke boeken

- Hanlon, J., Barrientos, A., Hulme, D. (2010). *Just give money to the poor: the development revolution from the global south*. Connecticut: Kumarian Press.
- Naert, F., Algoed, K., Crombez, J., Marneffe, W., & Vereeck, L. (2016). *Openbare financiën: theorie en praktijk in België*. Antwerpen: Intersertia.
- Pestieau, P. (2006). *The Welfare State in the European Union. Economic and Social Perspectives*. Oxford: Oxford University Press.
- Shaehen, A. (2012). *Basic Income Guarantee: Your Right to Economic Security. US*: Palgrave Macmillan.
- Thomas More. *Utopia* (1ste Latijnse editie, Leuven, 1516). Engelse vertaling door Paul Turner. Harmondsworth: Penguin Classics, 1963, p. 43-44.
- Lijnen, N. (2017). *Win for life*. Antwerpen: Pelckmans Pro.

Websites gebruikt voor officiële data

- Alaska Permanent Fund Corporation (2017). *About the APFC*. Geraadpleegd op 20 november 2016 via <http://www.apfc.org/home/Content/home/index.cfm>
- Armoedebestrijding (2016). Feiten en cijfers. Geraadpleegd op 12 oktober 2016 via http://www.armoedebestrijding.be/cijfers_aantal_armen.htm
- Boekhouder (2017). *Geïndexeerde bedragen personenbelasting aanslagjaar 2017*. Geraadpleegd op 9 mei 2017 via <http://www.boekhouder.be/tips-tricks/925-geïndexeerde-bedragen-personebelasting-aanslagjaar-2017.html>
- Christelijke Mutualiteit (2017). *Berekening van de uitkering voor werknemers*. Geraadpleegd op 15 april 2017 via <http://www.cm.be/diensten-en-voordelen/ziekte-en-behandeling/ziekte-en-invaliditeitsuitkering/berekening/werknemers.jsp>
- Famifed (2015). *Jaarverslag*. Geraadpleegd op 15 april 2017 via http://vlaanderen.famifed.be/sites/default/files/publications/2015_Jaarversalg_vol.pdf
- Federaal agentschap van de schuld (2016). *Jaarverslag 2015*. Geraadpleegd op 9 mei 2017 via <http://www.debtagency.be/sites/default/files/content/download/files/rpt2015nl.pdf>
- Federaal Planbureau (2016). *Jaarlijks Verslag van de studiecommissie voor de vergrijzing van juli 2016*. Geraadpleegd op 15 november 2016 via

<http://www.plan.be/databases/data-33-nl-jaarlijks+verslag+van+de+studiecommissie+voor+de+vergrijzing+van+juli+2016>

- Federale Pensioendienst (2017). *De berekening van uw pensioen*. Geraadpleegd op 5 april 2017 via <http://www.onprvp.fgov.be/NL/profes/calculation/paginas/default.aspx>
- Federale Pensioendienst (2017). *Het maximumpensioen per maand*. Geraadpleegd op 5 april 2017 via <http://www.onprvp.fgov.be/NL/profes/calculation/amount/paginas/default.aspx>
- Federale Pensioendienst (2017). *Gewaarborgd minimumpensioen*. Geraadpleegd op 5 april 2017 via <http://www.onprvp.fgov.be/NL/profes/calculation/minimum/paginas/default.aspx>
- Financiële overheidsdienst Sociale Zekerheid (2015). *Vade Mecum van de financiële en statistische gegevens over de sociale bescherming in België*. p. 120. Geraadpleegd op 12 oktober 2016 via <http://socialsecurity.belgium.be/nl/publicaties/vade-mecum-van-de-financiele-en-statistische-gegevens-over-de-sociale-bescherming-belg-4>
- FOD beleid en ondersteuning (2017). *Begroting 2017*. Geraadpleegd op 17 maart 2017 via http://www.begroting.be/NL/budgetOnline/AT_54K2107001.pdf
- FOD Werkgelegenheid, arbeid en sociaal overleg (2017). *Overheidsuitgaven aan onderwijs per gemeenschap*. Geraadpleegd op 29 april 2017 via <http://www.werk.belgie.be/moduleDefault.aspx?id=21166>
- Infocenter (2016). *Openbare instellingen van sociale zekerheid*. Geraadpleegd op 21 november 2016 via <https://infocenter.belgium.be/nl/statistieken>
- Nationale Bank van België (2016). *Economische indicatoren voor België*. Geraadpleegd op 12 oktober 2016 via <https://www.nbb.be/doc/dq/n/dq3/ine.pdf>
- POD Maatschappelijke Integratie (2017). *(Equivalent) leefloon*. Geraadpleegd op 13 april 2017 via <http://www.mi-is.be/nl/equivalent-leefloon>
- Rijksdienst Voor Arbeidsvoorziening (2016). *Woordenlijst*. Geraadpleegd op 12 maart 2017 via <http://www.rva.be/nl/word-list>
- Rijksdienst Voor Arbeidsvoorziening (2016). *Hoeveel bedraagt uw uitkering na een tewerkstelling?* Geraadpleegd op 12 maart 2017 via <http://www.rva.be/nl/documentatie/infoblad/t67>

- Social Security (2015). *De sociale zekerheid*. Geraadpleegd op 25 oktober 2016 via https://www.socialsecurity.be/CMS/en/coming_to_belgium/binaries/coming_to_belgium/spfssfodsz/brochure_nl.pdf
- Social Security (2017). *De sociale bijstand*. Geraadpleegd op 15 april 2017 via <https://www.socialsecurity.be/citizen/nl/over-de-sociale-zekerheid/de-sociale-zekerheid-belgie/de-sociale-bijstand>
- Staatsschuldmetre (2017). *De staatsschuld*. Geraadpleegd op 9 mei 2017 via www.staatsschuldmetre.be
- Statbel (2015). *Kerncijfers*. Geraadpleegd op 6 april 2017 via http://statbel.fgov.be/nl/binaries/NL_kerncijfers_2015_WEB_COMPLET_tcm325-275721.pdf
- Statistics Belgium (2016). *Structuur van de bevolking volgens leeftijd en geslacht: België*. Geraadpleegd op 6 april 2017 via <http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/bevolking/structuur/leeftijdgeslacht/belgie/>
- Statistics Belgium (2017). *De arbeidsmarkt in absolute cijfers*. Geraadpleegd op 9 mei 2017 via http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/arbeid_leven/werk/absoluut/
- Statistics Belgium (2017). *Gevangenisbevolking*. Geraadpleegd op 11 mei 2017 via <http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/bevolking/andere/gevangenen/>
- Vlaanderen (2017). *Leefloon*. Geraadpleegd op 13 april 2017 via <https://www.vlaanderen.be/nl/gezin-welzijn-en-gezondheid/leefloon>
- De Voorzorg (2017). *Minimum- en maximumbedrag primaire arbeidsongeschiktheid*. Geraadpleegd op 15 april 2017 via <http://www.devooorzorg.be/antwerpen/voordelen-advies/Uitkeringen/Ziekte-en-ongeval/Je-uitkering-bij-arbeidsongeschiktheid/pages/minimum-en-maximumbedrag-primaire-arbeidsongeschiktheid.aspx>
- Xerius (2016). *Hoeveel kinderbijslag?* Geraadpleegd op 19 maart 2017 via <http://www.xerius.be/kinderbijslag/recht-op-kinderbijslag/hoeveel-kinderbijslag/>

Niet-wetenschappelijke artikels

- Bregman R., De Correspondent (2013). *Waarom we iedereen gratis geld moeten geven*. Geraadpleegd op 9 oktober 2016 via <https://decorrespondent.nl/10/Waarom-we-iedereen-gratis-geld-moeten-geven/384450-0b1c02bd>

- Economieblog (2014). *Een schatting van de kostprijs van een basisinkomen voor alle Belgen*. Geraadpleegd op 12 april 2017 via <http://www.economieblog.be/wordpress/kostprijs-universeel-basisinkomen-belgie/>
- Economieblog (2014). *Schaf uitgaven voor recreatie, cultuur en religie af*. Geraadpleegd op 9 mei 2017 via <http://www.economieblog.be/wordpress/schaf-uitgaven-voor-recreatie-cultuur-en-religie-af/>

Geraadpleegde actualiteit

- DE MORGEN, *gemiddelde huurprijs in Vlaanderen stijgt met 5 procent*. Geraadpleegd op 11 april via <http://www.demorgen.be/binnenland/-gemiddelde-huurprijs-in-vlaanderen-stijgt-met-5-procent-b9588b82/>
- De Standaard (2016). *Ook Crelan werkt aan afslankplan*. Geraadpleegd op 10 oktober 2016 via http://www.standaard.be/cnt/dmf20161005_02504167
- Duic (2016). *Utrecht mag experimenteren met bijstand, proef met basisinkomen onzeker*. Geraadpleegd op 12 oktober 2016 via <https://www.duic.nl/politiek/utrecht-mag-experimenteren-bijstand-proef-basisinkomen-onzeker/>
- Knack Trends (2014). *Sociale zekerheid zit op droog zaad*. Geraadpleegd op 10 oktober 2016 via <http://trends.knack.be/economie/beleid/sociale-zekerheid-zit-op-droog-zaad/article-normal-517797.html>
- Mein Grundeinkommen (2017). *Mein Grundeinkommen*. Geraadpleegd op 4 mei 2017 via <https://www.mein-grundeinkommen.de/start>
- Vox (2015). *Finland's hugely exciting experiment in basic income, explained*. Geraadpleegd op 12 oktober 2016 via <http://www.vox.com/2015/12/8/9872554/finland-basic-income-experiment>

Overige

- Basic income 2013 (2014). *Statistics*. Geraadpleegd op 14 oktober 2016 via <http://basicincome2013.eu/en/statistics.htm>
- De Belgische Piratenpartij (2016). *Basistekst*. Geraadpleegd op 14 oktober 2016 via <https://nl.pirateparty.be/basistekst/#ubi>
- Medium (2014). *PANORAMA iedereen een basisinkomen*. Geraadpleegd op 6 april 2017 via <https://medium.com/@panoramacanvas/panorama-iedereen-een-basisinkomen-bc0b5005ca6f>

- N-VA (2016). *Manifest*. Geraadpleegd op 12 oktober 2016 via <https://www.n-va.be/sites/default/files/documents/PDF/manifest.pdf>

Bijlagen

- Bijlage 1: simulatie 1: break-even zonder onderscheid
- Bijlage 2: simulatie 2: break-even met onderscheid
- Bijlage 3: simulatie 3: armoedegrens
- Bijlage 4: simulatie 4: alleenstaandenpensioen
- Bijlage 5: simulatie 5: onderzoek Panorama
- Bijlage 6: extra simulatie: break-even met uitgebreid budget

De bijlagen bevatten output van eigen berekeningen in Excel. Enkele verduidelijkingen zijn nodig.

- De oranje kader stelt de input voor. Het betreft de uitkeringen van de sociale zekerheid voor alle gezinstypes. Deze input is gelijk voor alle simulaties.
- De rode cijfers betekenen een financiële achteruitgang van de persoon. Het basisinkomen brengt hier minder op dan de sociale uitkering.
- De cijfers in groene cellen betekenen een financiële vooruitgang. Het basisinkomen is hier voordeliger dan de sociale uitkering.
- Bij de vergelijking van het pensioen voor samenwonenden (cel E19 en I19) wordt een gezinspensioen vergeleken met 2 basisinkomens.
- WLH K = kortstondige werkloosheid, WLH L = langdurige werkloosheid
- De kost voor de overheid wordt als volgt berekend: (bedrag basisinkomen volwassenen * 8.982.329 volwassenen * 12 maanden) + (bedrag basisinkomen minderjarigen * 2.285.581 minderjarigen * 12 maanden)
- De macrokost is gelijk aan de kost voor de overheid min de totale besparing uit tabel 6.8 (72.048.543 euro).

Bijlage 2: simulatie 2: break-even met onderscheid

Opmerking: ondanks het feit dat de macrokost hier ongeveer een half miljoen euro bedraagt, wordt deze situatie beschouwd als break-even. Dit heeft te maken met het basisinkomen voor volwassenen dat afgerond is op een eurocent.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1	simulatie 2												
2	uitleg:	in deze simulatie wordt uitgegaan van een basisinkomen waarbij de overheid break-even draait: volwassenen ontvangen 604,82 euro en minderjarigen 250 euro per maand											
3	hoogte basisinkomen:	volwassenen	604,82 €	minderjarigen	250,00 €								
4													
5	per maand gemiddeld		ondergrens				bovengrens				forfaitair		
6	individueel niveau		WLH K	ZIEKTE	PENSIOEN		WLH K	ZIEKTE	PENSIOEN		LEEFLOON	WLH L	KIND
7													
8	alleenwonende		991,64 €	771,00 €	1.168,73 €		1.508,29 €	1.884,73 €	2.313,67 €		867,40 €	991,64 €	
9	samenwonende		743,60 €	771,00 €	1.460,45 €		1.508,29 €	1.884,73 €	2.892,09 €		578,27 €	523,90 €	
10	samenwonende met gezinslast		1.180,66 €	1.028,00 €			1.508,29 €	1.884,73 €				1.180,66 €	
11	1 kind												121,62 €
12	2 kinderen												345,99 €
13	3 kinderen												654,37 €
14													
15	per maand gemiddeld		ondergrens				bovengrens				forfaitair		
16	individueel niveau		WLH K	ZIEKTE	PENSIOEN		WLH K	ZIEKTE	PENSIOEN		LEEFLOON	WLH L	KIND
17													
18	alleenwonende		386,82 €	166,18 €	563,91 €		903,47 €	1.279,91 €	1.708,85 €		262,58 €	386,82 €	
19	samenwonende		138,78 €	166,18 €	250,81 €		903,47 €	1.279,91 €	1.682,45 €		26,55 €	80,92 €	
20	samenwonende met gezinslast		575,84 €	423,18 €			903,47 €	1.279,91 €				575,84 €	
21	1 kind												128,38 €
22	2 kinderen												154,01 €
23	3 kinderen												95,63 €
24													
25													
26	Kost voor de overheid	Macrokost											
27	72.049.049,709,36 €	506.433,58 €											

Bijlage 4: simulatie 4: alleenstaandenpensioen

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1	simulatie 4												
2	uitleg:	in deze simulatie wordt het basisinkomen voor volwassenen ter hoogte van het minimum alleenstaandenpensioen gesteld. Het OBI voor minderjarigen blijft 250 euro.											
3	hoogte basisinkomen:	volwassenen	1.168,00 €	minderjarigen	250,00 €								
4													
5	per maand gemiddeld		ondergrens				bovengrens				forfaitair		
6	individueel niveau		WLH K	ZIEKTE	PENSIOEN		WLH K	ZIEKTE	PENSIOEN		LEEFLOON	WLH L	KIND
7													
8	alleenwonende		991,64 €	771,00 €	1.168,73 €		1.508,29 €	1.884,73 €	2.313,67 €		867,40 €	991,64 €	
9	samenwonende		743,60 €	771,00 €	1.460,45 €		1.508,29 €	1.884,73 €	2.892,09 €		578,27 €	523,90 €	
10	samenwonende met gezinslast		1.180,66 €	1.028,00 €			1.508,29 €	1.884,73 €				1.180,66 €	
11	1 kind												121,62 €
12	2 kinderen												345,99 €
13	3 kinderen												654,37 €
14													
15	per maand gemiddeld		ondergrens				bovengrens				forfaitair		
16	individueel niveau		WLH K	ZIEKTE	PENSIOEN		WLH K	ZIEKTE	PENSIOEN		LEEFLOON	WLH L	KIND
17													
18	alleenwonende		176,36 €	397,00 €	0,73 €		340,29 €	716,73 €	1.145,67 €		300,60 €	176,36 €	
19	samenwonende		424,40 €	397,00 €	875,55 €		340,29 €	716,73 €	556,09 €		589,73 €	644,10 €	
20	samenwonende met gezinslast		12,66 €	140,00 €			340,29 €	716,73 €				12,66 €	
21	1 kind												128,38 €
22	2 kinderen												154,01 €
23	3 kinderen												95,63 €
24													
25													
26	Kost voor de overheid	Macrokost											
27	132.753.066.264,00 €	60.704.522.988,22 €											

Bijlage 6: extra simulatie: break-even met uitgebreid budget

Opmerking 1: idem opmerking van bijlage 1.

Opmerking 2: de macrokost is hier berekend op basis van het uitgebreid budget van 106.274.409.275,78 euro (tabel 6.11).

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1	simulatie 6												
2	uitleg:	deze simulatie is gebaseerd op het uitgebreid budget uit sectie 6.2 waarin volwassenen 833,28 euro krijgen en minderjarigen 600. De overheid draait break-even.											
3	hoogte basisinkomen:	volwassenen	833,28 €	minderjarigen	600,00 €								
4													
5	per maand gemiddeld		ondergrens				bovengrens				forfaitair		
6	individueel niveau		WLH K	ZIEKTE	PENSIOEN		WLH K	ZIEKTE	PENSIOEN		LEEFLOON	WLH L	KIND
7													
8	alleenwonende		991,64 €	771,00 €	1.168,73 €		1.508,29 €	1.884,73 €	2.313,67 €		867,40 €	991,64 €	
9	samenwonende		743,60 €	771,00 €	1.460,45 €		1.508,29 €	1.884,73 €	2.892,09 €		578,27 €	523,90 €	
10	samenwonende met gezinslast		1.180,66 €	1.028,00 €			1.508,29 €	1.884,73 €				1.180,66 €	
11	1 kind												121,62 €
12	2 kinderen												345,99 €
13	3 kinderen												654,37 €
14													
15	per maand gemiddeld		ondergrens				bovengrens				forfaitair		
16	individueel niveau		WLH K	ZIEKTE	PENSIOEN		WLH K	ZIEKTE	PENSIOEN		LEEFLOON	WLH L	KIND
17													
18	alleenwonende		158,36 €	62,28 €	335,45 €		675,01 €	1.051,45 €	1.480,39 €		34,12 €	158,36 €	
19	samenwonende		89,68 €	62,28 €	206,11 €		675,01 €	1.051,45 €	1.225,53 €		255,01 €	309,38 €	
20	samenwonende met gezinslast		347,38 €	194,72 €			675,01 €	1.051,45 €				347,38 €	
21	1 kind												478,38 €
22	2 kinderen												854,01 €
23	3 kinderen												1.145,63 €
24													
25													
26	Kost voor de overheid	Macrokost											
27	106.273.724.509,44 €	684.766,34 €											

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:

Basisinkomen: utopie of oplossing?

Richting: **master in de toegepaste economische wetenschappen-beleidsmanagement**

Jaar: **2017**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Ait-Oumzil, Sara

Datum: **30/05/2017**